

WOJEWÓDZKA I MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W RZESZOWIE

KALENDARIUM
WAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ I ROCZNIC
W 2017 ROKU

Wstęp, redakcja i opracowanie:
Ewa Lelek
Dział Instrukcyjno-Metodyczny

Wojewódzka i Miejska Biblioteka
Publiczna w Rzeszowie
35-010 Rzeszów ul. Sokoła 13
tel.17 86 69 402 / fax 17 86 69 401
e-mail: wimbp@wimbp.rzeszow.pl

RZESZÓW 2016

W *Kalendarium ważniejszych wydarzeń i rocznic w 2017 roku* zamieszczono rocznice i wydarzenia o zasięgu narodowym i międzynarodowym, ze szczególnym uwzględnieniem polskich świąt narodowych i zwyczajowych. Obejmuje daty związane z życiem pisarzy, poetów, artystów, polityków, odkrywców i innych osób mających wpływ na historię, literaturę, naukę, kulturę i sztukę zarówno polską, jak i światową. Kalendarium zawiera daty związane z historią społeczną, gospodarczą i polityczną świata i Polski, historią techniki i nauki, przypominające o ważnych dla rozwoju cywilizacji i kultury odkryciach naukowych oraz o dokonaniach Polaków na arenie międzynarodowej. Obejmuje także rocznice powołane do życia przez organizacje międzynarodowe, takie jak UNESCO, ONZ, UNICEF. Wydawnictwo skierowane jest do mniejszych i większych bibliotek publicznych jako inspiracja i pomoc w działalności informacyjnej, popularyzatorskiej, edukacyjnej w środowisku lokalnym. Ma charakter informacyjny, może ułatwić bibliotekarzom zaplanowanie działań, być podpowiedzią, jaką problematyką i w jakim terminie warto się zainteresować. Opracowany wykaz wydarzeń i rocznic może być podstawą przygotowania scenariuszy lekcji bibliotecznych, zajęć edukacyjnych, spotkań, wystaw itp.

W zakresie zasad doboru treści i układu tekstu kalendarium na rok 2017 stanowi kontynuację schematu kalendarium z roku ubiegłego. Dokonano w nim podziału na dwie zasadnicze części. W pierwszej zamieszczono rocznice o wymiarze ogólnopolskim i ogólnoświatowym, druga część, regionalna, poświęcona została ludziom Podkarpacia, którzy poprzez swe życie, twórczość, działalność, wyznaczali drogi rozwoju lokalnego, włączając się nierzadko w nurt dorobku cywilizacyjnego i kulturowego w Polsce i na świecie. Kolejność wpisów wyznacza chronologia kalendarza.

Uzupełnieniem niniejszej publikacji jest opracowane także w Dziale Instrukcyjno-Metodycznym WiMBP w Rzeszowie *Kalendarium wybranych rocznic literackich i wydarzeń w roku 2017 (do wykorzystania w bibliotekach dla dzieci)*.

Podczas 21. posiedzenia Sejmu posłowie zdecydowali o ustanowieniu patronów 2017 roku. Przyszły rok będzie przebiegał pod patronatem: Rzeki Wisły, Josepha Conrada – Korzeniowskiego, Marszałka Józefa Piłsudskiego, Adama Chmielowskiego i błogosławionego Honorata Koźmińskiego oraz Tadeusza Kościuszki.

Sejm w 550. rocznicę pierwszego wolnego flisu podjął uchwałę w sprawie ustanowienia roku 2017 rokiem Rzeki Wisły, oddając hołd pokoleniom Polaków, którzy dzięki Wiśle i w oparciu o nią budowali tożsamość i potęgę Państwa Polskiego. *Wisła – Królowa Polskich Rzek, będąca symbolem polskości i patriotyzmu – to nasze naturalne oraz historyczno-kulturowe dziedzictwo* – czytamy w uchwale. Posłowie zaznaczyli, że spław Wisłą i rzekami jej dorzecza umożliwił rozkwit gospodarczy w okresie „Złotego Wieku”, czyniąc z Polski europejską potęgę polityczną, militarną i ekonomiczną.

Drugim patronem będzie Joseph Conrad – Korzeniowski. 3 grudnia 2017 r. przypada jubileusz 160-lecia urodzin tego klasyka literatury i jednego z najbardziej znanych na świecie twórców związanych z polską kulturą. Sejm zdecydował o ustanowieniu pisarza patronem 2017 roku zaznaczając, że jego dorobek, powstający pod wpływem literatury polskich romantyków, zawiera uniwersalne wartości moralne i etyczne. *Podejmowanie tematów ważnych dla starego kontynentu czyni go pisarzem uniwersalnym, który już w tamtych czasach nakreślił wizję „Europy bez granic”*,

stanowiącą podstawę trwałego pokoju między narodami Europy – zaznaczono w uchwale. Przypomniano również, że jego liczne dzieła weszły do kanonu lektur.

Sejm ustanowił także rok 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego w uznaniu jego wielkich zasług dla Polski oraz w związku ze zbliżającym się stuleciem odzyskania niepodległości. Posłowie w uchwale podkreślili, że 5 grudnia 2017 r. przypada 150. rocznica urodzin Józefa Piłsudskiego, który był współtwórcą Wojska Polskiego, pełnił funkcję Wodza Naczelnego i Pierwszego Marszałka Polski w czasie wojny polsko-bolszewickiej. Marszałek Piłsudski dwukrotnie sprawował funkcję Prezesa Rady Ministrów, był ministrem spraw wojskowych i Generalnym Inspektorem Sił Zbrojnych. Zaznaczyli także, że był twórcą idei bliskiej współpracy narodów Międzymorza. *W okresie okupacji niemieckiej i kilkudziesięciu lat władzy sowieckiej nad Polską Marszałek Józef Piłsudski stał się symbolem nieugiętej walki o niepodległość oraz przykładem dla kolejnych pokoleń polskich patriotów* – czytamy w uchwale.

Adam Chmielowski – Święty Brat Albert - został ustanowiony przez Sejm patronem 2017 r. w uznaniu jego wybitnych zasług w działalności niepodległościowej oraz na polu pracy społecznej i artystycznej. W uchwale zaznaczono, że w 2016 r. przypada 100. rocznica śmierci zakonnika, zaś w 2017 r. mija 130 lat, od kiedy zaczął on nosić habit zakonny. *Jego wielki talent oraz poświęcenie dla drugiego człowieka przyczyniły się do utrwalenia wśród Polaków najważniejszych postaw społecznych oraz dały im nadzieję na niepodległość i sprawiedliwość społeczną na kolejne dziesięciolecia* – czytamy w uchwale. Sejm w tej samej uchwale ustanowił patronem roku 2017 Honorata Koźmińskiego, kapucyna ogłoszonego błogosławionym przez Jana Pawła II w 1988 roku.

Sejm zdecydował również o ustanowieniu 2017 roku Rokiem Tadeusza Kościuszki w związku z przypadającą w przyszłym roku 200. rocznicą jego śmierci. Jak przypomniano w uchwale, Tadeusz Kościuszko, przywódca ogólnonarodowego powstania zwanego insurekcją kościuszkowską, zajmuje szczególne miejsce w panteonie narodowych bohaterów. Posłowie zaznaczyli, że jest symbolem wolności i wzorem patrioty nie tylko dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. *Tadeusz Kościuszko traktował swoje wojskowe i obywatelskie obowiązki jako służbę dla pomyślności całego narodu. Głęboko wierzył w niezbywalną godność człowieka, którego dobro stawiał na pierwszym miejscu* – podkreślono w uchwale.

Na liście rocznic obchodzonych pod patronatem UNESCO w latach 2016–2017 znalazły się dwie polskie rocznice, przypadające w 2017 roku: 200. rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki (1746–1817), generała, naczelnika powstania kościuszkowskiego oraz 100. rocznica śmierci Ludwika Zamenhofa (1859–1917), twórcy języka międzynarodowego esperanto. Na tę prestiżową listę wpisywane są wybitne osobistości i ważne wydarzenia historyczne, których rocznice obchodzone są pod patronatem UNESCO. Rocznic są okazją do organizowania szeroko zakrojonych obchodów na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Stwarza to możliwość promocji dorobku polskiej kultury, nauki, historii w kraju i na świecie, nadając tym wydarzeniom wyjątkową rangę i znaczenie, a także sprzyja nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych.

W roku 2017 obchodzona będzie także 300. rocznica Koronacji Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze.

I. ROCZNICE I WYDARZENIA W POLSCE I NA ŚWIECIE

STYCZEŃ

1 I ŚWIATOWY DZIEŃ POKOJU

- 1 I 1922 Urodził się **MAREK EDELMAN** (zm. 2 X 2009), działacz społeczny, żołnierz konspiracji, lekarz, ostatni dowódca powstania w getcie warszawskim, działacz NSZZ „Solidarność”, związany z Unią Wolności, odznaczony Orderem Orła Białego.
95. rocznica urodzin
- 2 I 1752 Urodził się **FRANCISZEK ZABŁOCKI** (zm. 10 IX 1821), poeta, komediopisarz, tłumacz tekstów łacińskich, uczestnik powstania kościuszkowskiego, autor znakomitych komedii, m.in. *Fircyk w zalotach*, *Sarmatyzm*.
265. rocznica urodzin
- 3 I 1892 Urodził się **J.R.R. (JOHN RONALD REUE L) TO LKIEN** (zm. 2 IX 1973), angielski pisarz i filolog, prekursor literatury fantazy, autor powieści fantastycznych, przetwarzających średniowieczne legendy i mity, m.in. *Hobbit*, trylogia *Władca pierścieni*, *Silmarillion*.
125. rocznica urodzin
- 5 I 1932 Urodził się **UMBERTO ECO** (zm. 19 II 2016), włoski pisarz i publicysta, filozof, estetyk, krytyk literatury, semiotyk, profesor wielu uniwersytetów na świecie, autor powieści *Imię róży*, *Wahadło Foucaulta*, *Baudolino*. *Tajemniczy płomień królowej Loany*
85. rocznica urodzin
- 6 I 1852 Zmarł **LOUIS BR AILLE** (zm. 4 I 1809), nauczyciel języka francuskiego w paryskim zakładzie dla niewidomych, twórca systemu pisma dotykowego dla niewidomych (pismo Braille’a).
165. rocznica śmierci
- 6 I 1412 Urodziła się **św. JOANNA D’ ARC**, zw. Dziewicą Orleańską, (zm. 30 V 1431), święta Kościoła katolickiego, mistyczka, wizjonerka, francuska bohaterka narodowa, patronka Francji, poprowadziła armię francuską do kilku decydujących zwycięstw, wydana Anglikom została spalona na stosie.
605. rocznica urodzin

- 8 I 1642 Zmarł **GALILEO GALILEI, zw. GALILEUSZEM** (ur. 15 II 1564), włoski astronom, astrolog, fizyk i filozof, twórca podstaw nowożytnej fizyki i eksperymentalno-matematycznych metod badawczych w przyrodoznawstwie, propagator heliocentrycznej teorii Mikołaja Kopernika.
375. rocznica śmierci
- 8 I 1962 Ukazał się pierwszy numer **ZESZYTÓW HIS TORYCZNYCH**, kwartalnika emigracyjnego, wydawanego do 2010 r. przez Instytut Literacki w Paryżu.
55. rocznica
- 10 I 1957 Zmarła **GABRIELA MISTRAL**, właśc. Lucila Godoy y Alcayaga (ur. 7 IV 1889), chilijska poetka i działaczka oświatowa, profesor uniwersytetu w Santiago de Chile, bojowniczką o prawa społeczne kobiet i Indian, autorka humanistycznej liryki m.in. zbiór *Ternura*, poematów prozą, esejów, laureatka Nagrody Nobla w 1945 r.
60. rocznica śmierci
- 14 I 1917 rozpoczęcie działalności Tymczasowej Rady Stanu, oznaczające formalne zaistnienie Królestwa Polskiego po latach zaborów.
100. rocznica
- 15 I 1622 Urodził się **MOLIÈRE**, właśc. Jean-Baptiste Poquelin (zm. 17 II 1673), największy komediopisarz Francji, aktor i dyrektor teatru, autor utworów *Lekarz mimo woli*, *Mieszczanin szlachcicem*, a przede wszystkim twórca tzw. wielkich komedii *Świętoszek*, *Don Juan*, *Szkoła żon*, *Mizantrop*.
395. rocznica urodzin
- 17 I 1732 Urodził się **STANISŁAW AUGUST PONIATOWSKI** (zm. 12 II 1798), ostatni król Polski, rzecznik reform i wzmocnienia państwa, główny autor Konstytucji 3 maja 1791, zwolennik sojuszu z Rosją, zasłużony mecenas polskiej kultury oraz modernizacji kraju.
285. rocznica urodzin
- 20 I 2012 Zmarła **ETTA JAMES** (ur. 25 I 1938) amerykańska piosenkarka pochodzenia włosko-afroamerykańskiego, pionierka wokalnego bluesa, rhythm and bluesa i soulu, autorka przebojów *At Last*, *Something's Got a Hold On Me*.
5. rocznica śmierci
- 21 I 2012 Zmarła **IRENA JAROCKA** (ur. 18 VIII 1946), piosenkarka, aktorka, wykonawczyni znanych przebojów, m.in. *Odpywają kawiarenki*, *Sto lat czekam na Twój list*, autorka autobiografii *Motyłem jestem, czyli piosenka o mnie samej*.
5. rocznica śmierci

23 I 1832 Urodził się **ÉDOUARD MANET** (zm. 30 IV 1883), francuski malarz i grafik, przyczynił się do przełamania tradycji sztuki akademickiej i utworzył drogę impresjonistom, autor dzieł *Śniadanie na trawie*, *Olimpia*, *Bar w Folies-Bergère*.
185. rocznica urodzin

24 I 1732 Urodził się **PIERRE-AUGUSTIN CARON DE BEAUMARCHAIS** (zm. 18 V 1799), francuski pisarz, autor dwóch słynnych komedii satyrycznych *Cyrulik sewilski* i *Wesele Figara*, zawierających krytykę społeczno-politycznych stosunków w ówczesnej Francji.
285. rocznica urodzin

25 I 1882 Urodziła się **VIRGINIA WOLF**, właśc. Adeline Virginia Stephen (zm. 28 III 1941), angielska pisarka i krytyk literacki, feministka, autorka powieści psychologicznych *Pani Dalloway*, *Do latarni morskiej*, esejów *Pochyła wieża*, także autorka listów będących cennym dokumentem epoki.
135. rocznica urodzin

27 I MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PAMIĘCI O OFIARACH HOLOKAUSTU

28 I 1912 Urodził się **JACKSON POLLOCK** (zm. 11 VIII 1956), amerykański malarz, jeden z czołowych twórców ekspresjonizmu abstrakcyjnego, kompozycjom zamiast tytułów nadawał zwykle numery *Numer 2*, *Numer 32*.
105. rocznica urodzin

28 I 1687 Zmarł **JAN HEWELIUSZ** (ur. 28 I 1611), gdański astronom, konstruktor astronomicznych przyrządów pomiarowych, założyciel obserwatorium astronomicznego w Gdańsku, autor *Atlasu Ciał Niebieskich*.
330. rocznica śmierci

31 I 1867 Urodził się **MARIUSZ ZARUSKI** (zm. 8 IV 1941), generał, żeglarz, taternik, pisarz, jeden z pionierów polskiego narciarstwa, taternictwa i żeglarstwa sportowego, założyciel Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego.
150. rocznica urodzin

LUTY

1 II 2012 Zmarła **WISŁAWA SZYMBORSKA** (ur. 2 VII 1923), poetka, eseistka, felietonistka, tłumaczka, krytyk literacki, członkini oraz założycielka Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1996 r. oraz wielu prestiżowych nagród literackich, autorka tomów poezji m.in. *Wołanie do Yeti*, *Koniec i początek*, *Dwukropek*.
5. rocznica śmierci

2 II 1882 Urodził się **JAMES AUGUS TINE ALOYSIU S JO YCE** (zm. 13 I 1941), irlandzki pisarz, tworzący w języku angielskim, jeden z największych reformatorów prozy XX w., autor *Ulissesa*, będącego arcydziełem literatury światowej, także autobiograficznych opowiadań i powieści *Dublińczycy*, *Portret artysty z czasów młodości*.
135. rocznica urodzin

3 II MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z RAKIEM

7 II 1812 Urodził się **CHARLES DICKENS** (zm. 9 IV 1870), angielski pisarz, najwybitniejszy twórca angielskiej powieści społeczno-obyczajowej drugiej połowy XIX w., m.in. *Klub Pickwicka*, *Oliver Twist*, *Dawid Copperfield*, *Opowieści wigilijne*.
205. rocznica urodzin

7 II 1877 Urodził się **FELIKS NOWOWIEJSKI** (zm. 18 I 1946), kompozytor, dyrygent, pedagog, organista-wirtuoz, organizator życia muzycznego, szambelan papieski, twórca m.in. muzyki do wiersza M. Konopnickiej *Rota*.
140. rocznica urodzin

8 II 1922 Urodził się **TADEUSZ GA JCY**, pseud. Karol Topornicki, Witold Orczyk, Roman Oścień (zm. 20 VIII 1944), poeta, żołnierz AK, poległ w powstaniu warszawskim, twórca wizyjnych wierszy i poematów *Widma*, także autor utworów dramatycznych *Homer i Orchidea*, *Misterium niedzielne*.
95. rocznica urodzin

10 II 1837 Zmarł **ALEKSANDR SIERGIEJEWICZ PUSZKIN** (ur. 6 VI 1799), rosyjski poeta, prozaik i dramatopisarz, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli romantyzmu rosyjskiego, autor m.in. poematów *Eugeniusz Oniegin*, *Jeniec Kaukazu*, dramatu *Borys Godunow*.
180. rocznica śmierci

10 II 1962 Zmarł **WŁADYSŁAW BRONIEWSKI** (ur. 17 XII 1897), poeta, tłumacz, żołnierz, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, związany z lewicą, autor liryki rewolucyjnej i społecznej *Dymy nad miastem*, liryki patriotycznej *Bagnet na broń* i osobistej, cykl *Anka*.
55. rocznica śmierci
120. rocznica urodzin

11 II ŚWIATOWY DZIEŃ CHOREGO

11 II 2012 Zmarła **WHITNEY HOUS TON** (ur. 9 VIII 1963), amerykańska piosenkarka muzyki pop i R&B, aktorka, producentka filmowa, aranżerka, autorka piosenek, najczęściej nagradzana artystka muzyczna w dziejach, wykonawczyni przebojów *I Will Always Love You*, *One Moment in Time*.
5. rocznica śmierci

11 II 1847 Urodził się **THOMAS ALVA EDISON** (zm. 18 X 1931), amerykański fizyk-samouk, wynalazca m.in. żarówki elektrycznej, fonografu, telegrafu drukującego, kineskopu, konstruktor pierwszej w USA kolei elektrycznej oraz pierwszej na świecie elektrowni miejskiej w Nowym Jorku.

170. rocznica urodzin

15 II 1792 Urodził się **FRYDERYK S KARBEK**, hr. (zm. 25 IX 1866), ekonomista, społecznik, publicysta, pisarz, założyciel osad dla ubogich, kas zapomogowo-pożyczkowych, autor *Ogólnych zasad nauki gospodarstwa narodowego...*, także autor felietonów satyrycznych, powieści obyczajowych i historycznych *Pan Starosta*, *Damian Ruszczyk*.

225. rocznica urodzin

16 II 1907 Zmarł **GIOSUÈ CARDUCCI** (ur. 27 VII 1835), włoski poeta i krytyk literacki, profesor uniwersytetu w Bolonii, autor wierszy z zastosowaniem wersyfikacji antycznej *Ody barbarzyńskie*, *Juwenalia*, liryki patriotycznej *Levia gravia* i osobistej, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1906 r.

110. rocznica śmierci

19 II 1812 Urodził się **ZYGMUNT KRASIŃSKI**, hr. (zm. 23 II 1859), dramatopisarz i poeta, jeden z czołowych polskich romantyków, twórca historiozoficznego dramatu *Nie-Boska komedia*, *Irydion*, autor mesjanistycznego poematu *Przedświt*, także antyrewolucyjnych *Psalmów przyszłości*, liryki oraz korespondencji będącej barwną panoramą epoki *Listy do Delfiny Potockiej*.

205. rocznica urodzin

19 II 1952 Zmarł **KNUT HA MSUN**, właśc. K. Pedersen (ur. 4 VIII 1859), norweski pisarz, autor powieści *Głód*, *Błogosławieństwo ziemi*, także autor dramatów, wierszy lirycznych, autobiografii *Na zarośniętych ścieżkach*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1920 r.

65. rocznica śmierci

21 II MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ JĘZYKA OJCZYSTEGO

22 II 1512 Zmarł **AMERIGO V ESPUCCI** (ur. 18 III 1454), włoski żeglarz, w służbie hiszpańskiej i portugalskiej, odkrywca Nowego Świata, zyskał popularność dzięki opisom podróży i sporządzonym przez niego mapom, od jego imienia powstała nazwa kontynentu amerykańskiego.

505. rocznica śmierci

23 II 1942 Zmarł **STEFAN ZWEIG** (ur. 28 XI 1881), austriacki prozaik, dramatopisarz, autor esejów biograficznych i zbeletryzowanych biografii *Maria Stuart*, powieści psychologicznych *Niecierpliwość serca*, nowel *24 godziny z życia kobiety*.

75. rocznica śmierci

- 23 II 1602 Zmarł **AGOSTINO CARRACCI** (ur. 15 sierpnia 1557), włoski malarz renesansowy, miedziorytnik, współzałożyciel bolońskiej Akademii Carraccich, twórca dzieł *Komunia św. Hieronima*, *Faun*, także fantazyjnych fresków w Palazzo Farnese w Rzymie.
415. rocznica urodzin
460. rocznica urodzin
- 26 II 1802 Urodził się **VICTOR MARIE HUGO** (zm. 22 V 1885), francuski pisarz i działacz demokratyczny, przywódca i teoretyk romantyzmu, autor poezji *Legenda wieków*, dramatów *Cromwell*, *Hernani*, znanej powieści *Nędznicy*, pamfletów politycznych, esejów, przenikniętych ideami rewolucji francuskiej.
215. rocznica urodzin
- 27 II 1822 Urodził się **TEOFIL LENAR TOWICZ** (zm. 3 II 1893), poeta i rzeźbiarz, etnograf, przebywający na emigracji, autor wierszy patriotycznych i politycznych o tematyce ludowej i historycznej, m.in. *Polska ziemia*, *Lirenka* (tu m.in. *Kalina*), także twórca rzeźb małego formatu, głównie portretów.
195. rocznica urodzin
- 27 II 1902 Urodził się **JOHN S TEINBECK** (zm. 20 XII 1968), amerykański pisarz, dziennikarz i reportażysta, autor powieści o życiu ubogich mieszkańców środkowej Kalifornii *Myszy i ludzie*, *Grona gniewu*, także autor epiki moralistycznej *Na wschód od Edenu*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1962 r.
115. rocznica urodzin
- 28 II 1812 Zmarł **HUGO KOŁŁATAJ** (ur. 1 IV 1750), ksiądz katolicki, polityk, pisarz, ideolog polskiego oświecenia, działacz społeczno-polityczny, reformator i rektor Akademii Krakowskiej, założyciel Kuźnicy Kołłątajowskiej, współautor Konstytucji 3 maja 1791, członek władz powstania kościuszkowskiego, autor pism *Do Stanisława Małachowskiego...* *Anonima listów kilka*, *Prawa polityczne narodu polskiego*.
205. rocznica śmierci

MARZEC

- 2 III 1982 Zmarł **PHILIP K. DICK** (ur. 16 XII 1928), amerykański pisarz, jeden z czołowych przedstawicieli fantastyki naukowej, inspirowanej poglądami filozoficznymi, historiografią, m.in. *Człowiek z Wysokiego Zamku*, *Klany księżycy Alfy*.
35. rocznica śmierci
- 3 III MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PISARZY**

- 3 III 1922 Urodził się **KAZIMIERZ S EROCKI** (zm. 9 I 1981), kompozytor, pianista, członek tzw. Grupy 49, współinicjator festiwalu Warszawska Jesień, kompozytor muzyki filmowej, twórca *Swinging Music*, *Fresków symfonicznych*, *Dramatic Story* na orkiestrę, także utworów wokalnie-instrumentalnych *Oczy powietrza*, *Niobe*.
95. rocznica urodzin
- 4 III 1932 Urodził się **RYSZARD KAPUŚCIŃSKI** (zm. 23 I 2007), publicysta i pisarz, mistrz reportażu, autor powieści *Podróże z Herodotem*, reportaży zawierających analizę przemian i konfliktów we współczesnym świecie, m.in. *Cesarz*, *Szachinszach*, *Imperium*, *Heban*, także autor zbiorów refleksyjnych zapisków *Lapidarium*.
85. rocznica urodzin
- 4 III 1852 Zmarł **NIKOLAJ WASILJEWICZ GOGOL** (ur. 1 IV 1809), rosyjski prozaik, dramaturg, publicysta, zasłynął jako autor komedii obyczajowych *Ożenek*, *Rewizor*, opowiadań *Nos*, *Plaszcz*, znanej powieści *Martwe dusze*.
165. rocznica śmierci
- 5 III 1922 Urodził się **PIER PAOLO PASOLINI** (zm. 2 XI 1975), włoski reżyser, scenarzysta filmowy, teoretyk filmu, pisarz, autor dramatów społeczno-obyczajowych *Mamma Roma*, szokującego *Salò, czyli 120 dni Sodomy*, także twórca ekranizacji klasycznej literatury greckiej *Medea* wg Eurypidesa i włoskiej *Dekameron* wg G. Boccaccia.
95. rocznica urodzin
- 5 III 1902 Urodził się **TADEUSZ MANTEUFFEL**, właśc. T. Manteuffel-Szoega (zm. 22 IX 1970), historyk, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, organizator i dyrektor Instytutu Historii PAN, autor prac badawczych z epoki średniowiecza, m.in. *Papiestwo i cystersi...*, *Historia powszechna. Średniowiecze*.
115. rocznica urodzin
- 8 III **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ KOBIET**
- 11 III 2012 Zmarł **BOGUSŁAW MEC** (ur. 21 I 1947), piosenkarz, artysta plastyk i kompozytor, laureat nagród na festiwalach piosenki, wykonawca niezapomnianych przebojów m.in. *Jej portret*, *Pozwolił nam los*, gościnnie z Anną Jantar.
5. rocznica śmierci
- 17 III 1807 Zmarł **DANIEL NARBUTT**, imię zakonne Kazimierz (ur. 3 I 1738), pedagog, filozof, pijar, współtwórca programów nauczania Komisji Edukacji Narodowej, autor pierwszego podręcznika logiki w języku polskim *Logika...*.
210. rocznica śmierci
- 18 III 1932 Urodził się **JOHN H OYER UPD IKE** (zm. 27 I 2009), amerykański pisarz, autor powieści *Uciekaj*, *Króliku*, *Królik odpoczywa*, *Czarownice*

z *Eastwick* i opowiadań, m.in. *Szkoła muzyczna, Muzea i kobiety o życiu amerykańskiej klasy średniej*.

85. rocznica urodzin

18 III 1842 Urodził się **STÉPHANE MALLARMÉ** (zm. 9 IX 1898), francuski poeta, teoretyk symbolizmu, zaliczany do grona tzw. "poetów przeklętych", autor hermetycznej poezji o wyrafinowanej symbolice *Wybór poezji*, także autor prozy poetyckiej, esejów.

175. rocznica urodzin

19 III 1822 Zmarł **JÓZEF RUF IN WYBIC KI** (ur. 29 IX 1747), działacz polityczny, publicysta, pisarz, uczestnik powstania kościuszkowskiego, współorganizator armii i administracji Księstwa Warszawskiego, senator-wojewoda, autor *Mazurka Dąbrowskiego (Jeszcze Polska nie umarła...)*.

195. rocznica śmierci

270. rocznica urodzin

20 III 1542 Urodził się **JAN ZAMOYSKI** (zm. 3 VI 1605), magnat, podkanclerzy koronny, kanclerz i hetman wielki koronny, przywódca szlachty, zwolennik wolnej elekcji, najbliższy doradca Stefana Batorego, założyciel miasta Zamościa, ordynacji zamojskiej i Akademii Zamojskiej.

475. rocznica urodzin

20 III ŚWIATOWY DZIEŃ INWALIDÓW I LUDZI NIEPEŁNOSPRAWNYCH

21 III 1932 Urodził się **ANDRZEJ BURSA** (zm. 15 XI 1957), poeta, uznany za wyraziciela rozterek i niepokoików swego pokolenia, autor liryki wyrażającej postawę buntu przeciwko stosunkom międzyludzkim opartym na przemocy i zakłamaniu „*Luiza*” i inne utwory.

85. rocznica urodzin

**21 III ŚWIATOWY DZIEŃ POEZJI
MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z DYSKRYMINACJĄ RASOWĄ**

22 III ŚWIATOWY DZIEŃ WODY

22 III 1832 Zmarł **JOHANN W OLFANG GO ETHE** (ur. 28 VIII 1749), niemiecki poeta i dramaturg okresu romantyzmu, teoretyk literatury, autor m.in. powieści *Cierpienia młodego Wertera*, dramatu *Faust*, ballady *Król Elfów*, znanej też w Polsce pod tytułem *Król Olch*.

185. rocznica śmierci

23 III 1957 Zmarł **JULIUSZ KL EINER** (ur. 24 IV 1886), historyk literatury polskiej, profesor m.in. UJ i uniwersytetu we Lwowie, członek PAN, autor monografii o Z. Krasińskim, J. Słowackim i A. Mickiewiczu, rozpraw i szkiców, studiów teoretycznoliterackich *Zarys dziejów literatury polskiej*.

60. rocznica śmierci

23 III 1842 Zmarł **STENDHAL**, właśc. Henri Beyle (ur. 23 I 1783), francuski pisarz epoki romantyzmu, autor mistrzowskich, społeczno-obyczajowych powieści *Czerwone i czarne*, *Pustelnia parmeńska*, także autor rozpraw estetycznych i psychologicznych.

175. rocznica śmierci

25 III 1862 Urodził się **GABRIEL KORBUT** (zm. 9 I 1936), historyk i bibliograf literatury polskiej, bibliofil, autor *Literatury polskiej od początków do wojny światowej*- fundamentalnej pracy bibliograficznej.

155. rocznica urodzin

26 III 1892 Zmarł **WALT WHITMAN** (ur. 31 V 1819), amerykański poeta, drukarz i dziennikarz, reformator wersyfikacji i poetyki, uznawany za patrona współczesnej literatury amerykańskiej, autor poematów i wierszy *Żdźbła trawy*, *Pieśń o sobie*.

125. rocznica urodzin

26 III 1827 Zmarł **LUDWIG VAN BEETHOVEN** (ur. przed lub 17 XII 1770), niemiecki kompozytor, jeden z najwybitniejszych twórców w historii muzyki, klasyk wiedeński, wybitny nowator w zakresie formy muzycznej, twórca symfonii, sonat, koncertów, mszy, oratoriów, m.in.: symfonia V – *c-moll*, IX – *d-moll*.

190. rocznica

27 III MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ TEATRU

30 III 1857 Urodziła się **GABRIELA ZAPOLSKA**, właśc. Maria Gabriela Korwin-Piotrowska, pseud. Józef Maskoff, Walery Tomicki (zm. 21 XII 1921), dramatopisarka, powieściopisarka, aktorka, założycielka teatru wędrownego, autorka utworów, demaskujących mieszczańską obłudę *Kaska Kariatyda*, *Żabusia*, *Moralność pani Dulskiej*.

160. rocznica urodzin

31 III 1732 Urodził się **JOSEPH HAYDN** (zm. 31 V 1809), austriacki kompozytor, najstarszy z tzw. klasyków wiedeńskich, twórca stylu klasycystycznego, reformator cyklu sonatowego i formy sonatowej, kompozytor m.in. symfonii *Pożegnalna*, *Poranek*, oratoriów *Stworzenie świata*, *Pory roku*.

285. rocznica urodzin

KWIECIEŃ

1 IV 1902 Urodził się **JÓZEF MACKIEWICZ** (zm. 31 I 1985), brat Stanisława, pisarz i publicysta, twórca programowo antykomunistycznych powieści *Droga donikąd*, *Nie trzeba głośno mówić*, *Kontra*, polemicznych szkiców publicystycznych, reportaży, m.in. relacji z ekshumacji grobów katyńskich.

115. rocznica urodzin

2 IV 1872 Zmarł **SAMUEL FINLEY BREESE MORSE** (ur. 27 IV 1791), amerykański wynalazca, konstruktor pierwszego elektromagnetycznego aparatu telegraficznego, następnie jego ulepszonej wersji (mors), twórca alfabetu telegraficznego (alfabet Morse'a), także jeden z pionierów fotografii w USA.

145. rocznica śmierci

3 IV 1682 Zmarł **BARTOLOMÉ ESTEBAN MURILLO**, (ur. 1 I 1618), hiszpański malarz, przedstawiciel baroku, twórca kompozycji religijnych *Immaculata* i rodzajowych *Chłopcy jedzący ciasto*.

335. rocznica śmierci

4 IV 1932 Urodził się **ANDRIJ ARSIENJEWICZ TARKOWSKI** (zm. 29 XII 1986), rosyjski reżyser filmowy i teatralny, twórca dramatów psychologicznych i filozoficznych *Stalker*, *Ofiarowanie*, moralitetów *Solaris*, także reżyser teatralny, głównie sztuk W. Szekspira, *Hamlet*.

85. rocznica urodzin

7 IV ŚWIATOWY DZIEŃ ZDROWIA

9 IV 1757 Urodził się **WOJCIECH BOGUSŁAWSKI** (zm. 23 VII 1829), aktor, reżyser, dramaturg, pedagog, dyrektor teatru, założyciel pierwszej w Polsce szkoły dramatycznej, współtwórca polskiego teatru operowego, twórca pierwszej polskiej opery *Cud mniemany, czyli Krakowiacy i Górale*.

260. rocznica urodzin

10 IV 1847 Urodził się **JOSEPH PULITZER** (zm. 28 X 1911), amerykański dziennikarz, pochodzenia węgierskiego, wydawca dziennika „The World”, inicjator i fundator nagrody za osiągnięcia w dziennikarstwie i publicystyce (od 1917 r. przyznawanej corocznie).

170. rocznica urodzin

11 IV 1987 Zmarł **ERSKINE CALDWELL** (ur. 17 XII 1903), amerykański pisarz, publicysta, dziennikarz, autor powieści *Droga tytoniowa*, *Poletko Pana Boga*, nowel *Chłopiec z Georgii*, ukazujących upośledzone cywilizacyjnie środowiska Południa USA, także autor publicystyki społecznej i reportażowej.

30. rocznica śmierci

12 IV 1852 Urodził się **LEON WYCZÓŁKOWSKI** (zm. 27 XII 1936), malarz i grafik nurtu realistycznego, jeden z najwybitniejszych polskich artystów przeł. XIX i XX w., profesor ASP w Krakowie i Warszawie, współzałożyciel Towarzystwa Artystów Polskich „Sztuka”, twórca pejzaży, scen rodzajowych *Ujrzałem raz...*, tek litograficznych *Tatry*, *Stara Warszawa*.

165. rocznica urodzin

12 IV 1972 Zmarł **C. W. CERAM**, właśc. Kurt Wilhelm Marek (ur. 20 I 1915), niemiecki pisarz i dziennikarz, na emigracji w USA, autor tłumaczonej na wiele języków książki *Bogowie, groby i uczeni*, popularyzującej historię odkryć archeologicznych.
45. rocznica śmierci

13 IV ŚWIATOWY DZIEŃ PAMIĘCI OFIAR KATYNIA

14 IV 1917 Zmarł **LUDWIK Z AMENHOF** (ur. 15 XII 1859), lekarz, poliglota, twórca międzynarodowego języka esperanto, autor prac na temat problematyki języka sztucznego oraz podręcznika ze słownikiem esperanto *Język międzynarodowy*.
100. rocznica śmierci

15 IV 1452 Urodził się **LEONARDO DA VINCI** (zm. 2 V 1519), włoski malarz, rzeźbiarz, architekt i urbanista, teoretyk sztuki i uczoney, wszechstronny i genialny artysta renesansu włoskiego, twórca arcydzieł malarskich *Dama z gronostajem*, *Ostatnia Wieczerza*, *Mona Lisa*, także autor projektów licznych wynalazków, m.in. śmigłowca, spadochronu, łodzi podwodnej.
565. rocznica urodzin

15 IV 1942 Zmarł **ROBERT MUSIL** (ur. 6 XI 1880), austriacki prozaik, eseista, dramaturg, na emigracji w Szwajcarii, odnowiciel formy powieściowej *Człowiek bez właściwości*, *Niepokoje wychowanka Törlessa*, autor nowel, sztuk teatralnych, esejów *Człowiek matematyczny*.
75. rocznica śmierci

16 IV 1972 Zmarł **YASUNARI KAWABATA** (ur. 11 VI 1899), japoński pisarz, członek japońskiej Akademii Sztuki, autor powieści wyrażających tęsknotę za tradycyjnymi formami życia japońskiego, m.in. *Kraina śniegu*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1968 r.
45. rocznica śmierci

18 IV MIĘDZYNAROWY DZIEŃ OCHRONY ZABYTKÓW

19 IV 1882 Zmarł **CHARLES ROBERT DARWIN** (ur. 12 II 1809), przyrodnik angielski, twórca teorii ewolucji biologicznej, zwanej darwinizmem, autor obszernych dzieł, m.in. *O powstawaniu gatunków drogą doboru naturalnego*, *O pochodzeniu człowieka i o doborze płciowym*.
135. rocznica śmierci

19 IV 1832 Urodził się **JOSÉ ECHEGARAY Y EIZAGUIRRE** (zm. 14 IX 1916), hiszpański dramatopisarz i polityk, z wykształcenia matematyk, autor komedii i dramatów o problematyce religijnej i moralnej, m.in. *O locura o santidad*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1904 r.
185. rocznica urodzin

22 IV MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ ZIEMI

23 IV 1902 Urodził się **HALLDÓR KILJAN LAXNESS**, właśc. H.K. Gudjónsson (zm. 9 II 1998), islandzki pisarz, autor powieści z życia ludu islandzkiego: *Salka Valka*, *Światłość świata*, trylogii historycznej *Dzwon Islandii*, dramatów, poezji, esejów, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1955 r.

115. rocznica urodzin

23 IV ŚWIATOWY DZIEŃ KSIĄŻKI I PRAW AUTORSKICH

23 IV 997 Zginął śmiercią męczeńską św. **WOJCIECH-ADALBERT** (ur. ok. 959), święty Kościoła katolickiego, biskup Pragi, benedyktyn, asceta, Misjonarz Słowian, patron Węgier i Czech, uznany za patrona jednoczącej się Europy.

1020. rocznica śmierci

27 IV 1792 **Konfederacja targo wicka**, spisek obalający reformy Sejmu Czteroletniego i Konstytucji 3 Maja i podporządkowujący Rzeczypospolitą carycy Katarzynie II podpisany przez magnatów kresowych, Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego i Franciszka Branickiego.

225. rocznica

28 IV 1992 Zmarł **FRANCIS BACON** (ur. 28 X 1909), angielski malarz, wybitny przedstawiciel nurtu ekspresyjno-romantycznego, twórca kompozycji figuralnych, często z drastycznie zdeformowanymi postaciami *Krzycząca piastunka*, *Studium portretu Innocentego X wg D. Velázquez*.

25. rocznica śmierci

29 IV MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ TAŃCA

MAJ

1 V MIĘDZYNARODOWE ŚWIĘTO PRACY

2 V DZIEŃ FLAGI RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ DZIEŃ POLONII I POLAKÓW ZA GRANICĄ

3 V 1952 Rozpoczęcie działalności Polskiej Sekcji **Radia Wolna Europa** w Monachium.

65. rocznica

3 V ŚWIATOWY DZIEŃ WOLNOŚCI PRASY

3 V 1791 ŚWIĘTO KONSTYTUCJI 3 MAJA

- 4 V 1772 Urodził się **FRIEDRICH A RNO LD B ROCKHAUS** (zm. 20 VIII 1823), niemiecki wydawca i księgarz, inicjator i wydawca wielu encyklopedii, serii wydawniczych, m.in. „Biblioteka Pisarzy Polskich”.
245. rocznica urodzin
- 4 V 1987 Zmarł w Paryżu **KONSTANTY ALEKSANDER JELEŃSKI** (ur. 2 I 1922), eseista, krytyk, wieloletni współpracownik „Kultury” paryskiej, autor esejów o sztuce współczesnej, szkiców literackich, m.in. *Zbiegi okoliczności*, działacz na rzecz upowszechniania polskiej kultury na Zachodzie.
30. rocznica śmierci
95. rocznica urodzin
- 5 V 2012 Zmarł **TADEUSZ U LEWICZ** (ur. 4 VIII 1917), historyk literatury, profesor literatury staropolskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, badacz literatury i kultury staropolskiej z okresu średniowiecza i renesansu, znawca twórczości Jana Kochanowskiego, autor wielu rozpraw naukowych.
5. rocznica śmierci
- 6 V 1862 Zmarł **HENRY DA VID THOREAU** (ur. 12 VII 1817), amerykański filozof moralista i pisarz, jeden z głównych przedstawicieli transcendentalizmu, wielki miłośnik i obserwator przyrody, prekursor ekologii, autor esejów, m.in. *Życie bez zasad*.
155. rocznica śmierci
- 7 V 1867 Urodził się **WŁADYSŁAW STANISŁAW REYMONT**, właśc. S. W. Rejment (zm. 5 XII 1925), pisarz, jeden z czołowych przedstawicieli nurtu realistycznego w prozie okresu Młodej Polski, autor powieści, m.in. *Komediantka*, *Ziemia obiecana*, epickiego obrazu zbiorowości wiejskiej *Chłopi*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1924 r.
150. rocznica urodzin
- 8 V** **DZIEŃ BIBLIOTEKARZA I BIBLIOTEK**
MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ ZWYCIĘSTWA
- 9 V** **ŚWIĘTO UNII EUROPEJSKIEJ**
- 12 lub 13 V 1992 Zmarła **WANDA RU TKIEWICZ** (ur. 2 II 1943), alpinistka, wspiwała się m.in. w Alpach, górach Norwegii, Hindukuszu, Pamirze, Karakorum, jako pierwsza z alpinistów polskich i trzecia kobieta na świecie (pierwsza Europejka) weszła na Mount Everest, zaginęła pod wierzchołkiem Kanczendzangi.
25. rocznica śmierci

14 V 1912 Zmarł **JOHAN AUGUST STRINDBERG** (ur. 22 I 1849), szwedzki powieściopisarz i dramaturg, przedstawiciel naturalizmu, prekursor ekspresjonizmu, twórca nowoczesnego dramatu, m.in. *Panna Julia*, *Ojciec*, autor powieści *Czerwony pokój*, *Historie małżeńskie*.
105. rocznica śmierci

15 V MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ RODZINY

16 V 1902 Urodził się **JAN KI EPURA** (zm. 15 VIII 1966), śpiewak (tenor), występujący w teatrach operowych w Wiedniu, Berlinie, mediolańskiej La Scali, nowojorskiej Metropolitan Opera (Cavaradossi w *Tosce*, Don José w *Carmen* G. Bizeta), także odtwórca wielu ról w operetkach i w filmach muzycznych, m.in. *Kocham wszystkie kobiety*, z przebojem *Brunetki, blondynki*.
115. rocznica urodzin

16 V 1942 Zmarł **BRONISŁAW MALINOWSKI** (ur. 7 IV 1884), antropolog społeczny, teoretyk kultury, religioznawca i socjolog, profesor uniwersytetów w Anglii i USA, badacz Nowej Gwinei i Wysp Triobranda, autor prac *Argonauci zachodniego Pacyfiku*, *Życie seksualne dzikich w północno-zachodniej Melanezji*.
75. rocznica śmierci

16 V 1982 Zmarł **JERZY KRZYSZTOŃ** (ur. 23 III 1931), prozaik, dramaturg, reportażysta, tłumacz, autor powieści osnutych na wątkach autobiograficznych, o losach Polaków podczas II wojny światowej *Wielbłąd na stepie*, *Krzyż Południa*, autor studium psychologicznego *Oblęd*.
35. rocznica śmierci

17 V ŚWIATOWY DZIEŃ TELEKOMUNIKACJI

18 V 1872 Urodził się **hr. BERTRAND ART HUR WILLIA MRUS SELL** (zm. 2 II 1970), angielski logik i matematyk, filozof i myśliciel społeczny, eseista, jeden z twórców współczesnej logiki matematycznej, współautor dzieła *Principia Mathematica*, laureat w 1950 r. Nagrody Nobla z dziedziny literatury.
145. rocznica urodzin

18 V MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ MUZEÓW

19 V 1912 Zmarł **BOLESŁAW PRUS**, właśc. Aleksander Głowacki (ur. 20 VIII 1847), pisarz i publicysta, współtwórca polskiego realizmu, autor pierwszej polskiej powieści naturalistycznej *Lalka*, autor powieści społeczno-obyczajowej *Emancypantki*, historyczno-politycznej *Faraon*, także autor humoresek, noweli *Antek*.
105. rocznica śmierci
170. rocznica urodzin

20 V 1932 Urodził się **ANDRZEJ DRAWICZ** (zm. 15 V 1997), historyk literatury polskiej i rosyjskiej, tłumacz, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, autor monografii: K.I. Gałczyńskiego i M. Bułhakowa, esejów o pisarzach rosyjskich, kulturze i polityce *Zaproszenie do podróży, Spór o Rosję...* .

85. rocznica urodzin

20 V 1882 Urodziła się **SIGRID UNDS ET** (zm. 10 VI 1949), norweska pisarka, autorka powieści głównie o tematyce kobiecej, m.in. historycznej trylogii *Krystyna, córka Lawransa* i współczesnej powieści psychologiczno-obyczajowej *Krzak gorejący*, laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1928 r.

135. rocznica urodzin

21 V ŚWIATOWY DZIEŃ RÓŻNORODNOŚCI KULTUROWEJ

23 V 1842 Urodziła się **MARIA KONOPNICKA**, pseud. Jan Sawa (zm. 8 X 1910), poetka i nowelistka okresu realizmu, publicystka, tłumaczka, działaczka na rzecz praw kobiet, autorka realistycznych nowel i obrazków *Mendel Gdański*, poematu z dziejów polskiej emigracji *Pan Balcer w Brazylii*, wierszy patriotycznych *Rota*.

175. rocznica urodzin

25 V 1872 Zmarł **JERZY HEN RYK LUB OMIRSKI**, książę (ur. 28 V 1817), polityk galicyjski, poseł do galicyjskiego Sejmu Krajowego i austriackiej Rady Państwa i Izby Panów, słowianofil, mecenas kultury, kurator literatury Ossolineum we Lwowie, członek Akademii Umiejętności w Krakowie.

145. rocznica śmierci

200. rocznica urodzin

26 V DZIEŃ MATKI

26 V 1822 Urodził się **EDMOND DE GONCOURT** (zm. 16 VII 1896), francuski pisarz, teoretyk literatury i sztuki, autor powieści, współzałożyciel z bratem Jules'em akademii literackiej nazwanej ich imieniem (corocznie przyznaje się nagrodę literacką im. Braci Goncourtów).

195. rocznica urodzin

28 V 1912 Urodził się **PATRICK WHITE** (zm. 30 IX 1990), australijski poeta, prozaik i dramaturg, autor m.in. powieści psychologicznych i moralistycznych *Wóz ognisty, Węzeł, Oko cyklonu*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1973 r.

105. rocznica urodzin

31 V ŚWIATOWY DZIEŃ ROZWOJU KULTURALNEGO

- 31 III 1887 Urodził się **PERSE SAINT-JOHN**, Alexis Léger, właśc. Alexis Saint-Léger Léger (zm. 20 IX 1975), francuski poeta, dyplomata, twórca nowatorskich metafor i alegorii, autor poematów, m.in. *Anabaza*, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1960 r.
130. rocznica urodzin

CZERWIEC

1 VI **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ DZIECKA DZIEŃ LASU I ZADRZEWIEN**

- 1 VI 1947 **Ukazanie się w Rzymie pierwszego numeru miesięcznika „Kultura”** pod redakcją Jerzego Giedroycia, pismo było drukowane w Paryżu od jesieni 1947 r. do 2000 r. (śmierci J. Giedroycia).
70. rocznica

- 2 VI 1857 Urodził się **KARL ADOLPH GJELLERUP** (zm. 11 X 1919), duński dramaturg i powieściopisarz, naturalista i dekadent, twórca powieści psychologicznych *Młyn na Wzgórzu*, *Minna*, *Pielgrzym Kamanita*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1917 r.
160. rocznica urodzin

- 3 VI 1902 Zmarł **ADOLF DYGASIŃSKI** (ur. 7 III 1839), powieściopisarz, publicysta, pedagog, przedstawiciel naturalizmu, mistrz w odtwarzaniu świata zwierzęcego *As*, *Zajac*, autor powieści obyczajowych *Beldonek*, także autor traktatu poetycko-naturalistycznego *Gody życia*.
115. rocznica śmierci

- 4 VI 1872 Zmarł **STANISŁAW MONIUSZKO** (ur. 5 V 1819), kompozytor, dyrygent, twórca polskiej opery narodowej, autor pieśni do tekstów poetów romantycznych, twórca dzieł o narodowym charakterze, z elementami folkloru polskiego, m.in. *Straszny dwór*, *Halka*, *Hrabina*.
145. rocznica śmierci

5 VI **ŚWIATOWY DZIEŃ ŚRODOWISKA**

- 8 VI 1927 Urodził się **WIKTOR WOROS ZYLSKI** (zm. 13 IX 1996), poeta, prozaik, tłumacz, publicysta, działacz społeczny, autor poezji *Niezgoda na ukłon*, *Dziennik internowania*, twórca opowiadań *Okrutna gwiazda*, *Dziennik węgierski*.
90. rocznica urodzin

- 8 VI 2012 Zmarł **MAREK AMBROŹY** (ur. 12 VI 1951), biblista, filozof religii, teolog starokatolicki, profesor nadzwyczajny i prodziekan Wydziału Teologicznego Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, autor rozprawy *Eklezjologia w badaniach teologów starokatolickich*.
5. rocznica śmierci

12 VI 1882 Urodził się **LUDWIK BERN ACKI** (zm. 19 IX 1939), historyk literatury i teatru, bibliograf, dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, autor dzieła *Teatr, dramat i muzyka za Stanisława Augusta*, wydawca edycji średniowiecznych zabytków literackich.

135. rocznica urodzin

14 VI 1947 **Otwarcie Muzeum Męczeństwa Narodu Polskiego** na terenie hitlerowskiego obozu zagłady **Oświęcim-Brzezinka** (obecnie Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau).

70. rocznica

17 VI 1882 Urodził się **IGOR STRAWIŃSKI** (zm. 6 IV 1971), rosyjski kompozytor, pianista i dyrygent, uczeń kompozytora M. Rimskiego-Korsakowa, twórca baletu *Święto wiosny, Pietruszka*.

135. rocznica urodzin

18 VI 1812 Urodził się **IWAN ALE KSANDROWICZ GONCZAROW** (zm. 27 IX 1891), rosyjski pisarz, krytyk literacki, autor realistycznych powieści o ziemiaństwie rosyjskim, m.in. *Obłomow*, także autor szkiców podróżniczych *Fregata Pallada*.

205. rocznica urodzin

20 VI ŚWIATOWY DZIEŃ UCHODŹCY

22 VI 1792 Ustanowienie przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, po bitwie pod Zieleńcami, **Orderu VIRTUTI MILITARI**, najwyższego polskiego odznaczenia za wybitne czyny wojenne.

225. rocznica

23 VI 1912 Urodził się **ALAN MATHISON TURING** (zm. 7 VI 1954), brytyjski matematyk, członek Towarzystwa Królewskiego w Londynie; zajmował się głównie logiką matematyczną i matematyką obliczeniową, twórca maszyny Turinga, konstruktor maszyn deszyfrujących.

105. rocznica urodzin

24 VI 1542 Urodził się **św. JAN OD KRZYŻA**, Juan de la Cruz, Juan de Yepes y Álvarez (zm. 14 XII 1591), święty Kościoła katolickiego, hiszpański mistyk, teolog i poeta, klasyk literatury hiszpańskiej, Doktor Kościoła, reformator zakonu karmelitów, autor dzieł *Droga na górę Karmel, Noc ciemna, Pieśń duchowa*.

475. rocznica urodzin

24 VI 1857 Urodził się **HENRIK PONTOPPIDAN** (zm. 21 VIII 1943), duński pisarz, najwybitniejszy przedstawiciel naturalizmu w literaturze duńskiej, autor antykapitalistycznych powieści, m.in. cykl *Ziemia obiecana*, także autor nowel i opowiadań *Łaskawy chleb, Królestwo umarłych*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1917 r.

160. rocznica urodzin

25 VI 1852 Urodził się **ANTONIO GAUDI** (zm. 10 VI 1926), hiszpański architekt, jeden z najwybitniejszych artystów secesji, słynący z wyjątkowych projektów architektonicznych, tworzący głównie w Barcelonie, m.in. bazylika *Sagrada Familia*, *Casa Milá*, *Casa Vicenz*.

165. rocznica urodzin

25 VI 1822 Zmarł **ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN**, właśc. Wilhelm Hoffmann (ur. 24 I 1776), niemiecki pisarz i kompozytor, autor opowiadań łączących realizm z fantazją *Historia o dziadku do orzechów*, romansów grozy *Diabły eliksiry*, powieści *Kota Mruczysława poglądy na życie...*, także twórca muzyki fortepianowej, utworów orkiestrowych.

195. rocznica śmierci

26 VI MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z NARKOMANIĄ

26 VI 1892 Urodziła się **PEARL BUCK**, (zm. 6 III 1973), amerykańska pisarka, autorka powieści o tematyce chińskiej *Ziemia błogosławiona*, *Synowie*, *Ludzie w rozterce* i o tematyce amerykańskiej *Nieugięte serce*, także autorka zbeletryzowanych biografii rodzinnych, laureatka literackiej Nagrody Nobla w 1938 r.

125. rocznica urodzin

28 VI 1712 Urodził się **JEAN-JACQUES ROUSSEAU** (zm. 2 VII 1778), francuski pisarz, filozof, teoretyk wychowania, wybitny przedstawiciel oświecenia, współpracownik *Wielkiej encyklopedii francuskiej*, autor epistolarnej powieści *Nowa Heloiza*, traktatu politycznego *Umowa społeczna*, także autor zaliczanych do arcydzieł literatury światowej autobiograficznych *Wyznań*.

305. rocznica urodzin

28 VI 1867 Urodził się **LUIGI PIRANDELLO** (zm. 10 XII 1936), włoski pisarz, autor dramatów *Tak jest, jak się państwu zdaje*, *Sześć postaci scenicznych w poszukiwaniu autora*, mistrz w ukazywaniu ludzkiej osobowości, także autor nowel, powieści *Cień Macieja Pascala*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1934 r.

150. rocznica urodzin

30 VI 1922 Urodził się **MIRON BIAŁOSZEWSKI** (zm. 17 VI 1983), poeta, twórca teatralny, przedstawiciel poezji lingwistycznej, autor tomów wierszy *Obroty rzeczy*, *Rachunek zachciankowy*, prozy *Pamiętnik z powstania warszawskiego*, współtwórca amatorskiego eksperymentalnego Teatru Osobnego.

95. rocznica urodzin

LIPIEC

1 VII ŚWIATOWY DZIEŃ ARCHITEKTURY

2 VII 1877 Urodził się **HERMANN HE SSE**, pseud. Emil Sinclair (zm. 9 VIII 1962), niemiecki pisarz, autor powieści autobiograficznych, o problematyce psychologicznej i filozoficznej *Wilk stepowy*, *Narcyz i Złotousty*, utopijnej *Gry szklanych paciorków*, także autor poezji, esejów, nowel, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1946 r.

140. rocznica urodzin

55. rocznica śmierci

4 VII 1892 Urodził się **JULIAN KRZYŻANOWSKI** (zm. 19 V 1976), historyk literatury polskiej, profesor uniwersytetu w Rydze i Uniwersytetu Warszawskiego, badacz dziejów literatury polskiej i kultury ludowej, m.in. *Paralele. Studia porównawcze z pogranicza literatury i folkloru*, *Mądrej głowie dość dwie słowie*, także autor monografii, zbiorów studiów, prac syntetycznych *Dzieje literatury polskiej*.

125. rocznica

6 VII 1932 Zmarł **JÓZEF WEYSENHOFF** (ur. 8 IV 1860), pisarz, autor powieści będących satyrą na współczesną arystokrację *Żywot i myśli Zygmunta Podfilipskiego*, także powieści o ziemiaństwie kresowym *Syn marnotrawny*, *Soból i panna*, autor nowel, pamiętników.

85. rocznica śmierci

6 VII 1962 Zmarł **WILLIAM CUTHBERT F AULKNER** (ur. 25 IX 1897), amerykański pisarz, autor powieści *Światłość w sierpniu*, *Absalomie, Absalomie...* i nowel, m.in. *Skok śmierci*, związanych tematycznie z dziejami amerykańskiego Południa, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1949 r.

55. rocznica śmierci

6 VII 1922 Zmarła **bl. MARIA TERESA LED ÓCHOWSKA** (ur. 29 IV 1863), błogosławiona Kościoła katolickiego, misjonarka, siostra bl. Urszuli Zofii, założycielka Zgromadzenia Sióstr Misjonarek św. Piotra Klawera (klawerianki) do pracy misyjnej w Afryce, nazywana Matką Afryki.

95. rocznica śmierci

11 VII ŚWIATOWY DZIEŃ LUDNOŚCI

12 VII 1892 Urodził się **BRUNO S CHULZ** (zm. 19 XI 1942), prozaik, grafik, rysownik i krytyk literacki pochodzenia żydowskiego, autor m.in. cyklów opowiadań *Sklepy cynamonowe*, *Sanatorium Pod Klepsydrą*, będących groteskowo-fantastyczną autobiografią, także twórca litografii, rysunków, zamordowany w getcie w Drohobyczu.

125. rocznica urodzin

75. rocznica śmierci

14 VII 1862 Urodził się **GUSTAV KLI MT** (zm. 6 II 1918), austriacki malarz i grafik, symbolista, czołowy przedstawiciel Wiedeńskiej Secesji, portrecista kobiet, twórca obrazów łączących naturalistycznie przedstawione postaci z charakterystyczną mozaiką dekoracyjnych ornamentów *Pocahunek*, *Judyta z głową Holofernesa*.

155. rocznica urodzin

16 VII 1872 Urodził się **ROALD AMUNDSEN** (zm. po 19 VI 1928), norweski badacz polarny, pierwszy zdobywca Przejścia Północno-Zachodniego, pierwszy zdobywca bieguna południowego, zaginął, lecąc samolotem na pomoc wyprawie U. Nobilego.

145. rocznica urodzin

18 VII 1482 Zmarł **św. SZYMON z LIPNICY**, (ur. ok. 1435-1440), święty Kościoła katolickiego, prezbiter, kapłan z zakonu oo. Bernardynów, absolwent Akademii Krakowskiej, kaznodzieja akademicki, duszpasterz, oddany posłudze chorym i ubogim.

535. rocznica śmierci

21 VII 2012 Zmarł **ANDRZEJ ŁAPICKI** (ur. 11 XI 1924), aktor teatralny i filmowy, reżyser teatralny, profesor i rektor Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie, związany z teatrami warszawskimi: Współczesnym, Dramatycznym i Narodowym, dyrektor artystyczny Teatru Polskiego w Warszawie, kreator niezapomnianych ról aktorskich.

5. rocznica śmierci

22 VII 1942 **Początek hitlerowskiej akcji zagłady ludności żydowskiej w getcie warszawskim** tzw. Aktion Reinhardt, wywiezienie pierwszego transportu Żydów do Treblinki i innych obozów zagłady.

75. rocznica

24 VII 1292 Zmarła **św. KINGA KUNEGUNDA** (ur. 1234), święta Kościoła katolickiego, królowna węgierska, księżna krakowsko-sandomierska, żona Bolesława Wstydlivego, zakonnica-franciszczanka, fundatorka klasztoru Sióstr Klarysek w Starym Sączu, nazywana matką ubogich i wszystkich strapionych.

725. rocznica śmierci

27 VII 1597 Zmarł **JAKUB W UJEK**, Vangrowecz, Vangrovicius, Wągrovitius, Wuykus (ur. 1541), pisarz religijny, jezuita, twórca przekładu *Biblii*, napisanego renesansową polszczyzną, uznanego za klasyczną i używanego do XX w., rektor licznych kolegiów jezuickich w Rzeczypospolitej i Siedmiogrodzie.

420. rocznica śmierci

28 VII 1812 Urodził się **JÓZEF IGNACY KRASZEWSKI**, pseud. B. Bolesławita (zm. 19 III 1887), pisarz, historyk, działacz polityczny, publicysta, autor ogromnego dorobku, ponad 200 powieści, głównie społeczno-obyczajowych, ludowych *Ułana*, oraz historycznych *Stara baśń*, *Saskie ostatki*, *Hrabina Cosel*.

205. rocznica urodzin

130. rocznica śmierci

29 VII 1942 Zmarł **WOJCIECH KOSS AK** (ur. 31 XII 1856), ojciec Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Magdaleny Samozwaniec, malarz, profesor Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, twórca scen historycznych i batalistycznych *Olszynka Grochowska*, *Śmierć Sowińskiego*, współtwórca *Panoramy Raclawickiej*.

75. rocznica śmierci

29 VII 1967 Zmarł **ALEKSANDER WAT**, właśc. Aleksander Chwat (ur. 1 V 1900), poeta i prozaik, współtwórca polskiego futuryzmu, autor groteskowych opowiadań *Bezrobotny Lucyfer*, liryki osobistej i refleksyjno-filozoficznej *Ciemne świedldo*, „pamiętnika mówionego” *Mój wiek*.

50. rocznica śmierci

31 VII 1862 Urodził się **IGNACY BALIŃSKI**, pseud. Axel (zm. 11 III 1951), pisarz, publicysta, działacz polityczny, redaktor „Życia” warszawskiego i „Wieczorów Rodzinnych”, od II wojny światowej na emigracji w Wielkiej Brytanii, autor poezji *Wybór wierszy z lat wielu*, wspomnień o Warszawie.

155. rocznica urodzin

31 VII 1802 Urodził się **IGNACY DOMEYKO**, Domejko (zm. 23 I 1889), geolog, mineralog i inżynier górnictwa, badacz Ameryki Południowej, zasłużony dla rozwoju gospodarczego i kulturalnego Chile, filomata, przyjaciel Adama Mickiewicza, pierwowzór *Żegoty* z III części *Dziadów*.

215. rocznica urodzin

SIERPIEŃ

1 VIII 1962 Zmarł **LEON KRUCZKOWSKI** (ur. 28 VI 1900), pisarz, związany z komunistyczną lewicą, prezes ZLP, autor powieści *Kordian i cham*, dramatów *Niemcy*, *Pierwszy dzień wolności*, *Śmierć gubernatora*, utworów o problematyce ideowo-moralnej i społeczno-politycznej.

55. rocznica śmierci

6 (?) VIII 1942 Zmarł **JANUSZ KORCZAK**, właśc. Henryk Goldszmit (ur. 22 VI 1878 lub 1879), pisarz i publicysta, pedagog, lekarz, kierownik żydowskiego Domu Sierot w Warszawie i współzałożyciel sierocińca dla dzieci polskich *Nasz Dom*, obrońca praw dziecka, autor prac pedagogicznych *Prawo dziecka do szacunku*, zginął wraz z wychowankami w obozie zagłady w Treblince.

75. rocznica śmierci

8 VIII 1747 **Otwarcie dla publiczności Biblioteki Braci Załuskich w Warszawie**, pierwszej biblioteki publicznej w Polsce.

270. rocznica

8 VIII 1847 Zmarł **SAMUEL BOGUMIŁ LINDE** (ur. 11 IV 1771), językoznawca, wybitny leksykograf, pedagog, autor 6-tomowego *Słownika języka*

polskiego, wzoru naukowego słownika jednego języka, będącego wybitnym osiągnięciem nauki polskiej okresu oświecenia.

170. rocznica śmierci

9 VIII 1942 Zmarła **EDYTA S TEIN**, znana jako s. Teresa Benedykta od Krzyża (ur. 12 października 1891), święta Kościoła katolickiego, Żydówka z pochodzenia, filozof, karmelitanka bosa, zginęła w obozie zagłady w Auschwitz.

75. rocznica śmierci

9 VIII 2012 Zmarł **JAN SAWK A** (ur. 10 XII 1946), malarz, rysownik, grafik, architekt, twórca plakatów i grafiki ilustracyjnej, w latach 80. twórca przestrzennych obiektów, zw. Banners (Sztandary), odnoszących się do współczesnych problemów społecznych i politycznych.

5. rocznica śmierci

11 VIII 1892 Urodził się **WŁADYSŁAW ANDERS** (zm. 12 V 1970), generał, polityk, generał broni Wojska Polskiego, Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych podczas II wojny światowej, po wojnie naczelnny wódz i generalny inspektor Sił Zbrojnych na uchodźstwie, autor dzieła *Bez ostatniego rozdziału*, odznaczony Orderem Orła Białego.

125. rocznica urodzin

12 VIII 1702 Urodził się **JÓZEF ANDRZEJ ZAŁUSKI** (zm. 9 I 1774), biskup kijowski, mecenas nauk, pisarz, bibliograf, brat Andrzeja Stanisława, z którym założył pierwszą bibliotekę publiczną w Warszawie - Bibliotekę Załuskich, autor prac historycznych, literackich, bibliograficznych i encyklopedycznych.

315. rocznica urodzin

14 VIII 1867 Urodził się **JOHN GALSWORTHY** (zm. 31 I 1933), angielski pisarz, autor cyklu trzech trylogii powieściowych *Saga rodu Forsyte'ów*, *Nowoczesna komedia*, *Koniec rozdziału*, tworzących epicki obraz życia mieszczaństwa i arystokracji angielskiej, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1932 r.

150. rocznica urodzin

15 VIII DZIEŃ WOJSKA POLSKIEGO

15 VIII 2012 Zmarł **HARRY HARRISON** (ur. 12 III 1925), amerykański pisarz science fiction, autor serii powieściowych *Planeta śmierci*, *Stalowy szczur*, *Młot i Krzyż*, zbiorów opowiadań *Wojna z robotami*.

5. rocznica śmierci

17 VIII 1932 Urodził się **Sir V.S. NAIPAUL**, właśc. Vidiadhar Surajprasad Naipul (ur. 17 VIII 1932), angielski pisarz, autor powieści i esejów poświęconych problematyce pogranicza ras i kultur w imperium brytyjskim *Wybory w Elwirze*, *W wolnym kraju*, *Zakręt rzeki*, *Pół życia*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 2001 r.

85. rocznica urodzin

18 VIII 1937 Urodził się **EDWARD STACHURA** (zm. 24 VII 1979), pisarz, poeta, pieśniarz i wędrowiec, twórca liryki, poematów, utworów z pogranicza prozy poetyckiej, refleksyjnej i narracyjnej, m.in. *Siekierzada, Cała jaskrawość, Piosenki, Jeden dzień, Fabula rasa.*

80. rocznica urodzin

18 VIII 1882 Urodził się **STANISŁAW STROŃSKI** (zm. 20 X 1955), polityk, filolog, profesor UJ i KUL, publicysta i polityk związany z ruchem narodowym, po 1945 r. na emigracji w Wielkiej Brytanii, autor sformułowania *Cud na Wisłę*, prezes Związku Pisarzy na Obczyźnie.

135. rocznica urodzin

19 VIII 1662 Zmarł **BLAISE PASCAL** (ur. 19 VI 1623), francuski matematyk, fizyk, pisarz i filozof, jeden z najwybitniejszych myślicieli europejskich, badacz zjawisk dotyczących ciśnienia atmosferycznego i hydrostatyki (prawo Pascala), autor dzieł *Myśli, Prowincjałki.*

355. rocznica śmierci

19 VIII 2002 Zmarł **MAREK KOTAŃSKI** (ur. 11 III 1942), psycholog terapeuta, działacz społecznych komitetów przeciwalkoholowych, założyciel organizacji społecznych Monar i Markot, pomagających m.in. narkomanom, chorym na AIDS, bezdomnym i dzieciom specjalnej troski, autor książki *Sprzedalem się ludziom.*

15. rocznica śmierci

22 VIII 1862 Urodził się **CLAUDE ACHIL LE DE BUSSY** (zm. 25 III 1918), kompozytor francuski, impresjonista, nowator w zakresie kształtowania materiału dźwiękowego, twórca utworów orkiestrowych *Popołudnie fauna, Morze*, oper *Peleas i Melizanda*, utworów fortepianowych *Światło księżycyca z Suite bergamasque.*

155. rocznica urodzin

23 VIII 1902 Zmarł **HENRYK SIEMIRADZKI** (ur. 24 X 1843), malarz, twórca akademickich obrazów o tematyce mitologicznej, antycznej i z życia pierwszych chrześcijan *Pochodnie Nerona, Rzymska sielanka, Jawnogrzesznica.*

115. rocznica śmierci

25 VIII 2012 Zmarł **NEIL ARMSTRONG** (ur. 5 VIII 1930), amerykański astronauta, dowódca misji Apollo 11, pierwszy człowiek na Księżycu 21 lipca 1969 roku.

5. rocznica śmierci

25 VIII 1887 Wstąpienie do III Zakonu św. Franciszka, przywdzianie szarego habitu i przyjęcie imienia Albert przez **ADAMA CHMIEL OWSKIEGO** w Kaplicy Loretańskiej kościoła Ojców Kapucynów w Krakowie.

130. rocznica

28 VIII ŚWIĘTO POLSKIEGO LOTNICTWA

29 VIII 1862 Urodził się **MAURICE MAETERLINCK** (zm. 5 V 1949), belgijski pisarz, tworzący w języku francuskim, czołowy przedstawiciel symbolizmu, autor sztuk, m.in. *Ślepcy*, *Peleas i Melisanda*, także autor popularnych szkiców poetycko-filozoficznych, m.in. *Życie pszczół*, *Życie termitów*, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1911 r.

155. rocznica urodzin

31 VIII 1867 Zmarł **CHARLES PIERRE BAUDELAIRE** (ur. 9 IV 1821), francuski poeta, prekursor symbolizmu i dekadentyzmu, zaliczany do grona tzw. "poetów przeklętych", autor poezji epatującej erotyką i brzydotą *Kwiaty zła*, poematów prozą *Paryski spleen*, esejów o sztuce.

150. rocznica śmierci

WRZESIEŃ

5 IX 1997 Zmarła **bl. MATKA TERESA A z Kalkuty**, właśc. Agnesë Gonxha Bojaxhia, imię zakonne Matka Teresa od Dzieciątka Jezus (ur. 27 VIII 1910), błogosławiona Kościoła katolickiego, misjonarka posługująca najuboższym, założycielka Kongregacji Misjonarek Miłosierdzia Bożego w Kalkucie, laureatka Pokojowej Nagrody Nobla w 1979 r.

20. rocznica śmierci

5 IX 1817 Urodził się **hr. ALEKSIEJ K ONSTANTINOWICZ TOLSTOJ** (zm. 10 X 1875), rosyjski pisarz, wybitny kontynuator tradycji romantycznej w literaturze rosyjskiej, autor wierszy, ballad, powieści historycznej *Księżę Srebrny*, dramatów historycznych *Śmierć Iwana Groźnego*, *Car Fiodor Joannowicz*, *Car Borys Fiodorowicz Godunow*.

200. rocznica urodzin

6 IX 1907 Zmarł **SULLY PRUDHOMME**, właśc. René François Armand Prudhomme (ur. 16 III 1839), poeta francuski, członek Akademii Francuskiej, autor zbiorów liryków, poematów filozoficznych, pierwszy w historii laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1901 r.

110. rocznica śmierci

8 IX 1717 Pierwsza na ziemiach polskich koronacja Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze, ustanowiona dekretem papieskim.

300. rocznica

8 IX MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PIŚMIENICTWA MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z ANALFABETYZMEM

10 IX 2012 Zmarł **MIECZYŚLAW POREBSKI** (ur. 31 III 1921), krytyk, teoretyk i historyk sztuki, współpracownik podziemnego teatru Tadeusza

Kantora, wykładowca w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, profesor na UJ, znawca sztuki XIX i XX wieku, autor publikacji *Sztuka naszego czasu*, *Dziejów sztuki w zarysie*.

5. rocznica śmierci

11 IX 1932 Urodził się **JERZY AFANASJEW** (zm. 26 IX 1991), pisarz, satyryk, współzałożyciel teatru studenckiego Bim-Bom w Gdańsku, autor groteskowych sztuk scenicznych z elementami fantastyki, baśniowości, także autor wierszy, satyr *Poczta Afanasjewa*, wspomnień.

85. rocznica urodzin

13 IX 1592 Zmarł **MICHEL E YQUEM DE MONTAIGNE** (ur. 28 II 1533), francuski pisarz i filozof; humanista renesansowy, autor zbioru rozważań *Próby*, którymi wywarł znaczny wpływ na kulturę intelektualną Europy, francuski tytuł *Essais* stał się nazwą gatunku (esej).

425. rocznica śmierci

14 IX 1947 Urodził się **bl. JERZY POPIELUSZKO**, (zm. 19 X 1984) błogosławiony Kościoła katolickiego, ksiądz, kapelan warszawskich środowisk pracowniczych NSZZ „Solidarność” i opozycji politycznej, zamordowany przez SB, jego grób przy kościele Św. Stanisława Kostki w Warszawie stał się miejscem kultu, pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego.

70. rocznica urodzin

16 IX MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ OCHRONY WARSTWY OZONOWEJ

17 IX DZIEŃ ŚRODKÓW MASOWEGO PRZEKAZU

18-19 IX ŚWIATOWA AKCJA SPRZĄTANIA ŚWIATA

21 IX MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ POKOJU

25 IX 1897 Urodził się **WILLIAM CUTHBERT FAULKNER** (zm. 6 VII 1962), pisarz amerykański, autor powieści *Światłość w sierpniu*, *Absalomie, Absalomie...* i nowel *Skok śmierci*, związanych tematycznie z dziejami amerykańskiego Południa, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1949 r.

120. rocznica urodzin

55. rocznica śmierci

27 IX 1612 Zmarł **ks. PIOTR SKARGA**, właśc. P. Powęski (ur. II 1536), pisarz, jezuita, kaznodzieja nadworny Zygmunta III Wazy, czołowy przedstawiciel kontrreformacji w Polsce, pierwszy rektor Uniwersytetu Wileńskiego, znakomity orator, autor traktatu politycznego *Kazania sejmowe*, także poczytnych *Żywotów świętych*.

405. rocznica śmierci

27 IX 1917 Zmarł **EDGAR DE GAS**, właśc. Edgar-Hilaire-Germain De Gas (ur. 19 VII 1834), francuski malarz, grafik i rzeźbiarz, przedstawiciel

impresjonizmu, twórca scen z życia miejskiego, teatralnych, baletowych *Różowe tancerki*, *Primaballerina*, *Lekcja tańca*.

100. rocznica śmierci

28 IX 1987 Zmarł **ROMAN BRANDSTAETTER** (ur. 3 I 1906), pisarz; związany z ruchem katolickim, autor dramatów historycznych i współczesnych o problematyce moralnej, liryki religijnej, prozy, m.in. *Jezus z Nazarethu*, także autor przekładów poezji biblijnej i *Nowego Testamentu*.

30. rocznica śmierci

29 IX 1902 Zmarł **ÉMILE Z OLA** (ur. 2 IV 1840), francuski pisarz, główny przedstawiciel i teoretyk naturalizmu, autor powieści naturalistycznych *Nana*, *Germinal*, także autor nowel i utworów dramatycznych oraz licznych artykułów krytycznoliterackich.

115. rocznica śmierci

29 IX 1547 Urodził się **MIGUEL DE CERVANTES S AAVEDRA** (zm. 22 IV 1616), hiszpański pisarz, twórca nowożytnej powieści europejskiej, autor *Don Kichota* zaliczanego do arcydzieł literatury światowej, będącego krytyczną charakterystyką społeczeństwa hiszpańskiego przełomu XVI i XVII w.

470. rocznica urodzin

PAŹDZIERNIK

1 X MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ OSÓB STARSZYCH

3 X 1882 Urodził się **KAROL SZYMANOWSKI** (zm. 29 III 1937), kompozytor, pianista, pedagog muzyczny i publicysta, twórca sonat, symfonii i koncertów, baletów z elementami polskiego folkloru podhalańskiego i kurpiowskiego *Harnasie*, utworów religijnych *Stabat Mater*, oper *Król Roger*.

135. rocznica urodzin

80. rocznica śmierci

5 X ŚWIATOWY DZIEŃ NAUCZYCIELA

8 X 1892 Urodziła się **MARINA IW ANOWNA CWIETAJEWA** (zm. 31 VIII 1941), poetka rosyjska, przedstawicielka symbolizmu, autorka m.in. zbiorów *Wieczernij albam*, *Wiorsty*, utworów opartych na wątkach autobiograficznych.

125. rocznica urodzin

9 X 1892 Urodził się **IVO ANDRIĆ** (zm. 13 III 1975), bośniacki pisarz, autor opowiadań, m.in. *Wakacje na południu* i powieści społeczno-

obyczajowych *Most na Drinie*, *Konsulowie ich cesarskich mości*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1961 r.

125. rocznica urodzin

9 X 1967 Zmarł **ANDRÉ MAUROIS**, właśc. Émile Herzog (ur. 26 VII 1885), francuski pisarz, członek Akademii Francuskiej, autor powieści psychologiczno-obyczajowych, m.in. *Klimaty*, biografii V. Hugo, H. de Balzaca, popularyzatorskich prac historycznych, esejów, pamiętników.

50. rocznica śmierci

9 X ŚWIATOWY DZIEŃ POCZTY

11 X 1967 Zmarła **HALINA POŚWIATOWSKA** (ur. 9 V 1935), poetka, autorka liryki miłosnej i refleksyjnej, naznaczonej piętnem śmiertelnej choroby autorki, m.in. *Hymnu bałwochwalczego*, *Ody do rąk*, autobiografii *Opowieść dla przyjaciela*.

50. rocznica śmierci

14 X DZIEŃ EDUKACJI NARODOWEJ

15 X 1817 Zmarł **TADEUSZ KOŚCIUSZKO** (ur. 4 II 1746), generał polski i amerykański, fortyfikator, uczestnik wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych, Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej w czasie insurekcji kościuszkowskiej w 1794 roku, odznaczony Orderem Orła Białego.

200. rocznica śmierci

16 X 1927 Urodził się **GÜNTER GRASS**, niemiecki pisarz; urodzony w Gdańsku, w rodzinie o korzeniach kaszubskich, autor groteskowo-naturalistycznych powieści *Błaszany bębenek*, autor nowel, publicystyki politycznej, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1999 r.

90. rocznica urodzin

16 X ŚWIATOWY DZIEŃ ŻYWNOŚCI

20 X 1972 Zmarła **MAGDALENA SA MOZWANIEC**, z Kossaków (ur. 26 VII 1894), siostra Jerzego Kossaka i Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, pisarka satyrycznych powieści, m.in. *Na ustach grzechu* - parodii *Trędowatej* H. Mniszkówny, autorka humoresek i felietonów, opowieści autobiograficznej *Maria i Magdalena*.

45. rocznica śmierci

20 X 2012 Zmarł **PRZEMYSŁAW GINTROWSKI** (ur. 21 XII 1951), inżynier, nauczyciel, kompozytor i muzyk, pieśniarz, legendarny bard "Solidarności", współtwórca z Jackiem Kaczmarskim i Zbigniewem Łapińskimi programu poetyckiego *Mury*, z tytułową piosenką *Mury*, która stała się nieformalnym hymnem „Solidarności” i symbolem walki z reżimem.

5. rocznica śmierci

23 X ŚWIATOWY DZIEŃ INFORMACJI

23 X 1872 Zmarł **THÉOPHILE GAUTIER** (ur. 30 VIII 1811), francuski poeta, dramaturg, krytyk literacki, teatralny i krytyk sztuki, przedstawiciel romantyzmu, zwolennik teorii „sztuka dla sztuki”, autor poezji, powieści, m.in. *Avatar, Panna de Maupin*.

145. rocznica śmierci

23 X 1817 Urodził się **PIERRE ATHA NASE LAROUSSE** (zm. 3 I 1875), francuski wydawca, gramatyk, leksykograf, założyciel wydawnictwa Librairie Larousse w Paryżu, wydawca opracowanych przez siebie nowatorskich podręczników do nauki języków, m.in. *Grand dictionnaire universel du XIX siècle*.

200. rocznica urodzin

24 X DZIEŃ NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

27 X ŚWIATOWY DZIEŃ DZIEDZICTWA AUDIOWIZUALNEGO

28 X 1467 Urodził się **ERAZM z ROTTERDAMU**, właśc. Gerhard Gerhards (zm. 12 VI 1536), holenderski filolog, filozof, pisarz i teolog, czołowy humanista odrodzenia, zwolennik reform obyczajów i religii, wywarł ogromny wpływ na umysłowość swej epoki, autor traktatu *Pochwała głupoty*.

550. rocznica urodzin

LISTOPAD

1 XI 1932 Zmarł **TADEUSZ MAKOWSKI** (ur. 29 I 1882), malarz, rysownik, jeden z najwybitniejszych malarzy polskich. XX w., tworzący we Francji, autor charakterystycznych obrazów o tematyce dziecięcej *Teatr dziecięcy*, łączących cechy symbolizmu, kubizmu i sztuki ludowej *Szewc — Le Sabotier*.

85. rocznica śmierci

135. rocznica urodzin

4 XI 1847 Zmarł **FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY** (ur. 3 II 1809), wnuk Mosesa Mendelssohna, niemiecki kompozytor, przedstawiciel romantyzmu, twórca miniatury fortepianowej *Pieśni bez słów*, autor symfonii *Włoska, Szkocka*, uwertur koncertowych, znany zwłaszcza z muzyki do *Snu nocy letniej* W. Szekspira z popularnym *Marszem weselnym*.

170. rocznica śmierci

4 XI 1992 Zmarł **KAZIMIERZ SMOGORZEWSKI** (ur. 24 II 1896), dziennikarz, publicysta, korespondent prasy polskiej w Paryżu, przebywający na emigracji, redaktor dwutygodnika „Free Europe”, współpracownik i redaktor *Encyclopaedia Britannica*.

25. rocznica śmierci

6 XI 1972 Zmarł **WALERY GOETEL** (ur. 14 IV 1889), brat Ferdynanda, geolog, podróżnik, profesor AGH w Krakowie, członek PAN, badacz budowy geologicznej Tatr, współtwórca parków narodowych: Tatrzańskiego, Pienińskiego, Babiogórskiego, jeden z prekursorów sozologii.

45. rocznica śmierci

7 XI 1867 Urodziła się **MARIA SKŁODOWSKA-CURIE** (zm. 4 VII 1934), chemik, fizyk, prekursorka nowej dziedziny chemii - radiochemii, twórczyni teorii promieniotwórczości, odkrywczyni nowych pierwiastków: radu i polonu, jedyna w historii dwukrotna laureatka Nagrody Nobla: z fizyki w 1903 r. i z chemii w 1911 r.

150. rocznica urodzin

9 XI 2012 Zmarł **JERZY STARNAWSKI** (ur. 27 II 1922), historyk literatury, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, członek Polskiej Akademii Umiejętności, autor publikacji naukowych, m.in. *Średniowiecze, Odrodzenie: czasy, ludzie, książki*.

5. rocznica śmierci

10 XI MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ MŁODZIEŻY

11 XI NARODOWE ŚWIĘTO NIEPODLEGŁOŚCI

12 XI 1922 Urodził się **TADEUSZ BOROWSKI** (zm. 3 VII 1951), pisarz, więzień Auschwitz i Dachau, autor poezji przenikniętej katastrofizmem, m.in. obszernego zbioru *Poezje*, poematu katastroficznego *Gdziekolwiek ziemia...*, także znanych opowiadań *Pożegnanie z Marią*, *Kamienny świat*.

95. rocznica urodzin

14 XI 1907 Urodził się **WŁADYSŁAW KOPALIŃSKI**, właśc. Jan Stefczyk (zm. 5 X 2007), wydawca, felietonista, leksykograf, prezes i redaktor naczelny „Czytelnika”, autor słowników, m.in. *Słownika wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, *Słownika symboli*.

110. rocznica urodzin

14 XI ŚWIATOWY DZIEŃ CHORYCH NA CUKRZYCĘ

15 XI 1862 Urodził się **GERHART HAUPTMANN** (zm. 6 VI 1946), niemiecki pisarz, czołowy przedstawiciel naturalizmu, wybitny dramaturg europejski XIX/XX w., autor historycznych dramatów społecznych *Tkacze*, powieści, nowel, wspomnień *Księga namiętności*, laureat Nagrody Nobla w 1912 r.

155. rocznica urodzin

15 XI 1907 Zmarł **św. JÓZEF KALINOWSKI**, imię zakonne Rafał (ur. 1 IX 1835), święty Kościoła katolickiego, ksiądz, kanonizowany w 1991 r., uczestnik

powstania styczniowego, zesłany na Syberię, po powrocie wstąpił do zakonu karmelitów bosych i przyczynił się do jego odnowy i rozwoju na ziemiach polskich.

110. rocznica śmierci

16 XI MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ TOLERANCJI

16 XI 1922 Urodził się **JOSÉ SARAMAGO** (zm. 18 VI 2010), portugalski pisarz, autor powieści i dramatów o tematyce historycznej i religijnej *Baltazar i Blimunda*, *Miasto ślepców*, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1998 r.

95. rocznica urodzin

18 XI 1922 Zmarł **MARCEL PROUST** (ur. 10 VII 1871), francuski powieściopisarz, autor dzieł naznaczonych piętnem choroby (astmy), która przyczyniła się do jego przedwczesnej śmierci, m.in. cyklu powieściowego *W poszukiwaniu straconego czasu*, uznanego za jedno z największych osiągnięć powieściowych XX w.

95. rocznica śmierci

21 XI ŚWIATOWY DZIEŃ TELEWIZJI

23 XI 1927 Zmarł **STANISŁAW PRZYBYSZEWSKI** (ur. 7 V 1868), pisarz, twórca manifestu *Młodej Polski Confiteor*, jeden z pierwszych ekspresjonistów w literaturze europejskiej, redaktor krakowskiego „Życia”, autor powieści *Dzieci szatana*, dramatów *Śnieg*.

90. rocznica śmierci

24 XI ŚWIATOWY DZIEŃ TAŃCA

24 XI 1632 Urodził się **BARUCH S PINOZA**, Benedictus Despinoza, Benedictus d’Espinoza (zm. 21 II 1677), filozof holenderski, pochodzący z rodziny Żydów portugalskich, przedstawiciel racjonalizmu, autor dzieła *Etyka*.

385. rocznica urodzin

340. rocznica śmierci

25 XI 1562 Urodził się **LOPE F ÉLIX de VEGA CA RPIO** (zm. 27 VIII 1635), hiszpański pisarz, twórca teatru narodowego, autor ok. 1800 dramatów, opartych na historii, legendach ludowych, obyczajowych, religijnych, m.in. *Owczę źródło*, *Pies ogrodnika*, *Dziewczyna z dzbanem*.

455. rocznica urodzin

26 XI 1912 Urodził się **EUGÈNE IONESCO** (zm. 28 III 1994), francuski pisarz, pochodzenia rumuńskiego, jeden z twórców teatru absurdu, autor groteskowych sztuk z licznymi akcentami satyry społecznej i politycznej, m.in. *Łysa śpiewaczka*, *Lekcja*, *Krzesała*, *Nosorożec*.

105. rocznica urodzin

28 XI DZIEŃ BEZ ZAKUPÓW

28 XI 1907 Urodził się **ALBERTO MORAVIA**, właśc. A. Pincherle (zm. 26 IX 1990), włoski pisarz, dziennikarz i nowelista, autor powieści i opowiadań o problematyce moralnej *Konformista*, *Pogarda*, *Matka i córka*.

110. rocznica urodzin

28 XI 1907 Zmarł **STANISŁAW WYSPIAŃSKI** (ur. 15 I 1869), malarz, dramaturg, poeta, inscenizator, reformator teatru, twórca dramatu romantycznego *Warszawianka*, *Kłątwa*, *Wyzwolenie*, a zwłaszcza *Wesela*, uznawanego do dziś za największy dramat polski XX w.

110. rocznica śmierci

30 XI 1817 Urodził się **THEODOR MOMMSEN** (zm. 1 XI 1903), niemiecki prawnik i historyk starożytności, działacz polityczny, profesor uniwersytecki, inicjator i wydawca *Corpus Inscriptionum Latinarum* (CIL), laureat Nagrody Nobla w 1902 r

200. rocznica urodzin

GRUDZIEŃ

1 XII ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS

2 XII 1872 Zmarł **WINCENTY POL**, pseud. Janusz i in. (ur. 20 IV 1807), poeta, geograf, etnograf, badacz Karpat, uczestnik powstania listopadowego, autor m.in. *Rzutu oka na północne stoki Karpat pod względem przyrodzenia*, zbioru wierszy *Pieśni Janusza*.

145. rocznica śmierci

210. rocznica urodzin

3 XII 1857 Urodził się **JOSEPH CONRAD**, właśc. Józef Teodor Konrad Korzeniowski (zm. 3 VIII 1924), pisarz i publicysta angielski pochodzenia polskiego, autor powieści i opowiadań psychologiczno-moralnych, opartych głównie na osobistych doświadczeniach z lat spędzonych na morzu, m.in. *Lord Jim*, *Jądro ciemności*, *Smuga cienia*.

160. rocznica urodzin

3 XII MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNYCH

4 XII 1907 Urodził się **KSAWERY PRUSZYŃSKI**, (zm. 13 VI 1950), pisarz i publicysta, żołnierz w czasie II wojny światowej, dyplomata, autor reportażu *Podróż po Polsce*, *W czerwonej Hiszpanii*, powieści *Droga wiodła przez Narvik*, opowiadań *Trzyście opowieści*.

110. rocznica urodzin

5 XII 1867 Urodził się **JÓZEF KLEMENS PIŁSUDSKI**, pseud. Ziuk, Wiktor, Mieczysław (zm. 12 V 1935), polityk, mąż stanu, Marszałek Polski, Naczelnik Państwa w 1919 r., inicjator zbrojnego zamachu stanu –

przewrotu majowego, zwolennik silnego i sprawnego państwa oraz modyfikacji ustroju parlamentarnego (sanacja).

150. rocznica urodzin

5 XII MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WOLONTARIUSZA

8 XII 1832 Urodził się **BJØRNSTJERNE M ARTINIUS BJØR NSON** (zm. 26 kwietnia 1910), norweski pisarz, uznany za jednego z czterech najwybitniejszych pisarzy norweskich, współtwórca norweskiego teatru narodowego, autor opowiadań, m.in. *Dziewczę ze Słonecznego Wzgórza*, *Dziarski chłopak*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1903 r.

185. rocznica urodzin

9 XII 1937 Zmarł **ANDRZEJ STRUG**, właśc. Tadeusz Gałęcki (ur. 28 XI 1871), pisarz, autor nowel i powieści z życia rewolucjonistów polskich *Ludzie podziemni*, *Dzieje jednego pocisku*, także powieści o I wojnie światowej i początkach niepodległości *Pokolenie Marka Świdry*.

80. rocznica śmierci

10 XII DZIEŃ PRAW CZŁOWIEKA

11 XII 1722 Urodził się **MICHAŁ GRÖLL**, Grell, Groel (zm. 2 IX 1798), drukarz, księgarz, wydawca, właściciel księgarni m.in. w Dreźnie i Warszawie, działacz na rzecz upowszechnienia polskich autorów na rynkach zagranicznych, wydawca czasopisma „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”.

295. rocznica urodzin

12 XII 1812 Zmarł **STANISŁAW TREMBECKI** (ur. 8 V 1739(?)), poeta okresu oświecenia, szambelan króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, współtwórca klasycyzmu stanisławowskiego, autor bajek, wierszy libertyńskich, poematów opisowych *Powązki*, *Sofiówka*.

205. rocznica śmierci

13 XII 1907 Urodził się **TEODOR BUJ NICKI** (zm. 27 lub 28 XI 1944), poeta, satyryk, członek grupy Żagary, związany z lewicą, autor wierszy satyrycznych, pacyfistycznych, erotyków, liryki krajobrazowej *Po omacku*, *W połowie drogi*, zginął z wyroku AK.

110. rocznica urodzin

13 XII 1797 Urodził się **HEINRICH HEINE**, właśc. Harry Chaim Heine, od 1825 Johann H. Heine, (zm. 17 II 1856), niemiecki poeta, przedstawiciel romantyzmu, autor zbiorów liryki *Księga pieśni*, impresyjnej prozy, satyr *Niemcy. Baśń zimowa*, sympatyk polskich ruchów wyzwoleniczych.

220. rocznica urodzin

16 XII 1922 Zmarł **GABRIEL N ARUTOWICZ** (ur. 29 III 1865), pierwszy prezydent RP, profesor politechniki w Zurychu, budowniczy elektrowni wodnych w zachodniej Europie, minister spraw zagranicznych, wybrany na prezydenta głosami lewicy, centrum i mniejszości narodowej, co

wywołało ostre ataki prawicy, zastrzelony w Warszawie przez polskiego nacjonalistę.

95. rocznica śmierci

20 XII 1892 Urodził się **JAN STANISŁAW BYSTRON** (zm. 18 XI 1964), etnolog i socjolog, profesor uniwersytecki, członek PAN; autor prac z zakresu historii kultury polskiej, obyczajów i zwyczajów, kultury ludowej, socjologii wychowania, literatury, m. in. autor *Dziejów obyczajów w dawnej Polsce*.

125. rocznica urodzin

21 XII 1917 Urodził się **HEINRICH BÖLL**, (zm. 16 VII 1985), niemiecki pisarz, przewodniczący międzynarodowego Pen Clubu, związany z Grupą 47, autor powieści i nowel poruszających problem destrukcyjnego wpływu wojny na społeczeństwo niemieckie *Zwierzenia kłowna*, *Gdzie byłś Adamie?*, *Bilard o wpół do dziesiątej*, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1972 r.

100. rocznica urodzin

23 XII 1987 Zmarł **SEWERYN POLLAK** (ur. 10 I 1907), poeta, krytyk literatury, tłumacz, autor zbiorów wierszy głównie o charakterze refleksyjnym *Przenikanie*, autor szkiców literackich *Wyprawy za trzy morza*, także przekładów i antologii poezji rosyjskiej.

30. rocznica śmierci

110. rocznica urodzin

24 XII 1982 Zmarł **LOUIS ARAGON** (ur. 3 X 1897), francuski pisarz, jeden z głównych przedstawicieli surrealizmu w poezji francuskiej, związany z ruchem komunistycznym, autor wierszy patriotycznych, miłosnych, powieści *Dzwony Bazylei*, *Wielki Tydzień*, także autor esejów literackich i politycznych.

35. rocznica śmierci

120. rocznica urodzin

25 XII 1642 Urodził się **ISAAC NEWTON, Sir** (ur. 4 I 1643 [25 XII 1642 według kalendarza juliańskiego], zm. 31 III 1727 [20 III]), angielski fizyk, matematyk i astronom, jeden z najwybitniejszych uczonych wszystkich czasów, profesor uniwersytetu w Cambridge, twórca 3 zasad dynamiki oraz prawa powszechnego ciężenia.

375. rocznica urodzin

290. rocznica śmierci

28 XII 1622 Zmarł **św. FRANCISZEK SALEZY**, François de Sales, święty Kościoła katolickiego, (ur. 21 VIII 1567), francuski biskup i pisarz, misjonarz i duszpasterz, kanonizowany w 1665 r., współzałożyciel zakonu wizytek, autor dzieła ascetycznego *Filotea albo droga do życia pobożnego*.

395. rocznica śmierci

450. rocznica urodzin

29 XII 2012 Zmarł biskup **IGNACY TO KARCZUK** (ur. 1 II 1918), duchowny rzymskokatolicki, doktor filozofii, biskup diecezjalny przemyski, arcybiskup metropolita, arcybiskup senior archidiecezji przemyskiej, Kawaler Orderu Orła Białego.

5. rocznica śmierci

31 XII 2012 Zmarł **WIESŁAW LANG** (ur. 18 VI 1928), prawnik, profesor nauk prawnych, specjalista w zakresie filozofii i teorii prawa, profesor i prodziekan Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, autor publikacji naukowych m.in. *Teoria państwa i prawa*.

5. rocznica śmierci

II. ROCZNICE I WYDARZENIA REGIONALNE

1562 Urodził się **MIKOŁAJ SPYTEK LIGEZA** z Bobrku herbu Półkozic (zm. 1637), pochowany w krypcie kościoła oo. Bernardynów w Rzeszowie, kasztelan sandomierski, polityk, filantrop, właściciel ziem rzeszowskich, dbający o rozwój handlu, rzemiosła, budowniczy mostów, zamku rzeszowskiego Ligęzów, obrońca miasta w czasie najazdów tatarskich, fundator ratusza, kościoła i klasztoru Bernardynów, założyciel i fundator wielu instytucji charytatywnych, przytułków dla ubogich, szpitali m.in. w Świlczy, Bieczu, Głogowie, Sędziszowie, Maławie, Przybyszówce, Staromieściu, Zabierzowie.

455. rocznica urodzin

380. rocznica śmierci

1902 Urodził się w Osobnicy k. Jasła **WOJCIECH BREOWICZ** (zm. 1966), poeta ludowy, pisarz, publicysta, żołnierz Sił Zbrojnych gen. Sikorskiego w Anglii, Sekretarz Związku Ochotników Ameryki Płd. w czasie II wojny światowej, autor wierszy i prozy, pełnych hasła i apeli wzywających chłopów do walki z sanacją i faszycacją, walki o nowe oblicze wsi polskiej, po wojnie działacz społeczny wśród Polonii w Brazylii i Kanadzie.

115. rocznica urodzin

1912 Urodził się **o. ODORYK ALEKSANDER BIEŃ** (zm. w Przemyślu 1 VI 1991), jeden z pięciu franciszkanów z Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych, którzy po aneksji wschodnich ziem polskich przez Rosję sowiecką we wrześniu 1939 r. pozostali na swoich placówkach i zostali skazani na wieloletnie wyroki w obozach pracy, w więzieniach i łagrach, w czasie II wojny światowej pracował na terenie Wołynia w parafii Boremel, cudem uniknął śmierci z rąk band UPA, która wydała na niego wyrok, duszpasterz w katedrze w Kamieńcu Podolskim, w 1945 r. aresztowany przez władze radzieckie i skazany na 8 lat łagrów w Kazachstanie za tzw. "działalność antyradziecką", za którą komuniści uznali pracę kapłańską, po zwolnieniu z łagrów misjonarz w Kazachstanie.

105. rocznica urodzin

STYCZEŃ

1 I 1917 Urodził się w Kamionce k. Ropczyc **WILHELM M ACH** (zm. 2 VII 1965), prozaik, eseista, reportażysta, krytyk literacki, publicysta, uczeń profesora Kazimierza Wyki, redaktor miesięczników „Twórczość”, „Nowa Kultura”, współpracownik krajowych czasopism literackich, opiekun i doradca młodych adeptów prozy, jego imię otrzymała Szkoła Podstawowa w Kamionce, autor zbioru opowiadań *Doświadczenia i przypadki*, powieści *Rdza*, *Jaworowy dom*, *Agnieszka córka Kolumba*.

100. rocznica urodzin

- 17 I 1842 Urodził się w Korczyni k. Krosna **bl. JÓZEF S EBASTIAN PELCZAR** (zm. 28 III 1924 w Przemyślu), błogosławiony Kościoła katolickiego, kapłan, kaznodzieja, dziekan i rektor UJ, profesor seminarium przemyskiego, założyciel Zgromadzenia Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego oraz Towarzystwa Artystów św. Łukasza w Krakowie, biskup diecezji przemyskiej, działacz Towarzystwa Oświaty Ludowej, założyciel kilkuset czytelni i wypożyczalni książek, organizator duszpasterstwa i katechizacji w szkołach, inicjator prac dobroczynnych, zakładów dla ubogich, budowniczy kościołów, autor prac *Życie duchowe czyli doskonałość chrześcijańska*, *Pius IX i jego wiek*, *Masoneria*, beatyfikowany w 1994 r. w Rzeszowie przez papieża Jana Pawła II.
175. rocznica urodzin
- 14 I 1887 Urodził się w Jaśle **HUGO DYONIZY STEINHAUS** (zm. 25 II 1972), matematyk, profesor uniwersytetu we Lwowie i Wrocławiu, członek PAU i PAN, współtwórca lwowskiej szkoły matematycznej, autor prac dotyczących szeregów ortogonalnych, analizy funkcjonalnej, teorii prawdopodobieństwa, teorii gier, zastosowań matematyki, współzałożyciel i redaktor „*Studia Mathematica*”.
130. rocznica urodzin
- 24 I 1922 Urodził się w Krasnem k. Rzeszowa **WŁADYSŁAW SKUBISZ**, pseud. „Pingwin”(zm. 21 października 1944 r. zamordowany przez władze radzieckie za „działalność przeciwko Armii Czerwonej” w lasach pod Głogowem lub Sokołowem Młp.), absolwent konspiracyjny Szkoły Podchorążych, żołnierz AK, dowódca plutonu dywersyjnego działającego na stacji kolejowej w Rzeszowie, odznaczony orderem *Virtuti Militari*, poświęcono mu tablicę pamiątkową w kościele św. Krzyża w Rzeszowie.
95. rocznica urodzin
- 15 II 1862 Zmarła **MARIA POMEZAŃSKA** z Chłędowskich (ur. w 1806 w Wietrznie k. Krosna), publicystka, malarka, pamiętnikarka, autorka reportaży, opowiadań, gawęd o tematyce obyczajowej, badaczka kultury i historii regionu, organizatorka życia towarzyskiego w Dukli, właścicielka salonu literackiego we Lwowie, autorka opowiadań i artykułów prasowych, gawęd o tematyce obyczajowej *Czarne pierścienie*, *Uczynek*, także autorka powieści *Gertruda Komorowska*.
155. rocznica śmierci
- 16 II 1987 Zmarł we Wrocławiu **ROMULAD ADA M FAS TNACHT** (ur. się w Sanoku 27 VII 1913), historyk, bibliotekarz, współtwórca Muzeum Ziemi Sanockiej i Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, długoletni kustosz Biblioteki Zakładu im. Ossolińskich we Wrocławiu, podczas II wojny światowej prowadził ożywioną działalność w ZWZ/AK, autor kilkudziesięciu prac naukowych o tematyce

regionalnej, m.in. *Ludność miasta Leska w XV i XVI w.*, także wielu *Inwentarzy rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.*

30. rocznica śmierci

17 II 1967 Zmarł w Krakowie **JAN WIKTOR** (ur. w Radomyślu nad Sanem 1 XI 1890), prozaik, publicysta, działacz ruchu ludowego, poseł do KRN, autor powieści społecznych i historycznych *Orka na ugorze*, także autor opowiadań, piewca krajobrazu i historii oraz tradycji ziemi sądeckiej, m.in. *Pieniny i ziemia sądecka.*

50. rocznica śmierci

18 II 1942 Zmarła w Olchowej k. Zagórza **HELENA SCHRA MMÓWNA** (ur. 24 VII 1881), malarka, teoretyk sztuki, pracownica Oddziału Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Wilnie, badaczka sztuki ludowej, interesowała się tkactwem, przede wszystkim z regionu Wileńszczyzny, autorka prac z zakresu teorii i praktyki w dziedzinie instytucjonalnej opieki nad kulturą i sztuką ludową, m.in. *Uwagi o sztuce ludowej, Z zagadnień opieki nad sztuką ludową*, autorka scen rodzajowych, portretów, malarstwa religijnego, m.in. *Matka Boska Zielna, Matka boska Gromniczna*, autorka *Drogi Krzyżowej* w kościele w Starachowicach, znana z cyklu ilustracji na szkle do *Pana Tadeusza* A. Mickiewicza.

75. rocznica śmierci

20 II 1982 Zmarł w Łańcucie **ROMAN TU REK** (ur. 7 II 1898 w Woli Dalszej k. Łańcuta), pisarz ludowy-samouk, z zawodu palacz i konserwator w Łańcuckiej Fabryce Likierów, żołnierz AK, laureat nagrody literackiej Juliana Przybosa, autor powieści *Moja mama, ja i reszta, Palacz z hrabiowskiej likiarni, Zamęt. Opowieść, Topiel. Opowieści, Wróc, ucałuj. Opowieści.*

35. rocznica śmierci

MARZEC

2 III 2012 Zmarła w Rzeszowie **STANISŁAWA KOPIEC** (ur. się w Lubeni k. Rzeszowa 27 III 1953), jedna z najbardziej utalentowanych i cenionych poetek Podkarpacia, absolwentka III Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie, laureatka wielu ogólnopolskich i międzynarodowych nagród literackich, autorka tomików poetyckich *Niebieska wieś, Nie bój się róžo, Ptasi mszał.*

5. rocznica śmierci

3 III 1897 Urodziła się we Lwowie **KAZIMIERA CHROBAK** (zm. w Bliznem k. Brzozowa 23 V 1971), nauczycielka, działaczka Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Sanoku, uczestniczka ruchu oporu, więzień obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, gdzie podjęła tajną działalność kulturalno-oświatową, uczyła polskie kobiety czytania i pisanie.

120. rocznica urodzin

13 III 1922 Urodził się w Rzeszowie **JÓZEF S ZAJNA** (zm. 24 VI 2008 w Warszawie), scenograf, reżyser, malarz, członek PAU, wieloletni współpracownik teatrów krakowskich i warszawskiego Teatru Studio (także wieloletni dyrektor), autor inscenizacji wg własnych scenariuszy, z szeroko rozbudowaną, metaforyczną oprawą plastyczną, m.in. *Replika, Dante, Witkacy, Ślady, Déballage*, profesor ASP w Krakowie i Warszawie.

95. rocznica urodzin

16 III 1882 Urodził się w Dębowcu k. Jasła **STANISŁAW PAWŁOWSKI** (zginął rozstrzelany w Poznaniu 6 I 1940), geograf, profesor i rektor Uniwersytetu Poznańskiego, założyciel Instytutu Geografii i Towarzystwa Geograficznego, wiceprezes Międzynarodowej Unii Geograficznej w Amsterdamie, autor prac z zakresu geografii fizycznej i gospodarczej, m.in. *Geografia Polski, O przyrodniczych podstawach geografii*, współredaktor „Czasopisma Geograficznego”, pomocy metodycznej dla nauczycieli, jego imię nosi Szkoła Podstawowa w Dębowcu.

135. rocznica urodzin

23 III 1822 Urodził się w Zadusznikach k. Tarnowa **IGNACY ŁUKASIEWICZ** (zm. 7 I 1882 w Chorkówce k. Krosna), aptekarz, wynalazca nafty, konstruktor lampy naftowej, twórca przemysłu naftowego w Polsce, założyciel w 1854 r. pierwszej w Polsce kopalni ropy naftowej w Bóbrce, także w Ułaszowicach k. Jasła założyciel pierwszej w Polsce destylarni ropy, pionier światowego przemysłu petrochemicznego, działacz społeczny, propagator zakładania sadów, budowy dróg i mostów, szkół, szpitali itd., finansując wiele inicjatyw z własnej kieszeni, walczył z biedą i alkoholizmem w regionie, założyciel kas zapomogowych i funduszy emerytalnych, całe życie związany z Podkarpaciem, uznawany za jednego z jego największych dobroczyńców.

195. rocznica urodzin

135. rocznica śmierci

26 III 1922 Zmarł w Rzeszowie **STANISŁAW JABŁOŃSKI** (ur. 11 VIII 1851 w Hermanowej Dolnej), lekarz, wieloletni burmistrz Rzeszowa, Honorowy Obywatel Rzeszowa od 1899 r., praktykant w Klinice Chirurgicznej w Wiedniu, lekarz sądowy w Rzeszowie, radny a następnie burmistrz m. Rzeszowa, poseł na Sejm, inicjator i realizator wielu rozwojowych projektów, m.in.: elektryfikacji miasta, oświetlenia gazowego, budowy wodociągów, budowy szkół ludowych i średnich, przyłączenia do Rzeszowa Ruskiej Wsi i in. podmiejskich osiedli.

95. rocznica śmierci

27 III 1882 Urodził się w Rzeszowie **ZYGMUNT KISIELEWSKI** (zm. 25 IV 1942 w Warszawie), ojciec Stefana (Kisiela), pisarz, publicysta, działacz społeczny i polityczny, bojownik o niepodległość, żołnierz w Legionach Polskich, współredaktor „Robotnika”, autor prozy o tematyce społeczno-

narodowej i wojennej, m.in. powieści wspomnieniowej *Poranek*, zbioru felietonów *Szydłem i kropidłem*, nowel *Krwawe drogi*, *Żołnierka*.

135. rocznica urodzin

75. rocznica śmierci

31 III 1892 Urodził się w Jaśle **STANISŁAW PRON** (zm. w Krakowie 30 I 1971), farmaceuta, społecznik, założyciel Muzeum Aptekarskiego Ziemi Krakowskiej, przekształconego później w Muzeum Historii Farmacji, w czasie wojny brał udział w obronie Warszawy, założyciel Izby Aptekarskiej w Krakowie, autor dzieła *Musaeum Poloniae Pharmaceuticum* oraz prac specjalistycznych publikowanych na łamach czasopisma „Farmacja Polska”.

125. rocznica urodzin

KWIECIEŃ

19 IV 1902 Zmarł w Rzeszowie **LEON SCHOTT** (ur. w Rzeszowie 8 IV 1822), burmistrz Rzeszowa, od 1895 r. Honorowy Obywatel Rzeszowa, właściciel sklepu galanteryjnego przy ul. Farnej (obecnie ul. T. Kościuszki), członek Zarządu a następnie Rady Miasta, dyrektor Towarzystwa Zaliczkowego i Kredytowego.

115. rocznica śmierci

30 IV 1772 Zmarła w Dukli **MARIA AM ELIA M NISZCHOWA** z Brühlów (ur. 10 VII 1736 w Dreźnie), generałowa wielkopolska, córka ministra Henryka Brühla, arystokratka, poliglotka, uczestniczka życia politycznego kraju, przeciwniczka króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i „familii”, organizatorka życia kulturalnego i towarzyskiego na zamku w Dukli, inicjatorka przebudowy zamku, budowy teatru dworskiego, fundatorka wnętrza kościoła dukielskiego w stylu saskiego rokoko i kaplicy z pustelnią ku czci bł. Jana, pobożna opiekunka podwładnych.

245. rocznica śmierci

MAJ

4 V 1947 Zmarł w Krakowie **WOJCIECH ROGALA** (ur. w Bratkowicach k. Rzeszowa 5 IV 1884), geolog, profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i AGH w Krakowie, badacz Podola i Roztocza oraz złóż naftowych i fauny w Karpatach.

70. rocznica śmierci

11 V 1847 Zmarła w Zarzeczcu **MAGDALENA MORSKA** z Dzieduszyckich (ur. 1 IV 1762), właścicielka Zarzeczca, fundatorka pałacu, budynków gospodarczych w Zarzeczcu i Węgierce wzorowanych na budownictwie holenderskim, parku w stylu sentymentalno-romantycznym w Zarzeczcu, silnie zaangażowana w akcję filantropijną, po powstaniu listopadowym opiekunka emigrantów i uciekinierów z zaboru rosyjskiego,

wspomożycielka biednych włościan i klasztorów SS. Miłosierdzia w Przeworsku, Moszczanach i Lwowie oraz Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

170. rocznica śmierci

255. rocznica urodzin

15 V 1952 Zmarł w Warszawie **TADEUSZ BREYER** (ur. w Mielcu 15 X 1884), rzeźbiarz, medalier, pedagog, członek krakowskiej grupy artystycznej Rytm, profesor ASP w Warszawie, laureat międzynarodowych konkursów, twórca pomników (gen. J. Sowińskiego w parku na Woli w Warszawie), autor projektu pomnika M. Kopernika dla Biblioteki Ambrożyńskiej w Mediolanie, twórca dzieł o tematyce religijnej, m.in. *Głowa Chrystusa*, *Męki szatana*, także autor portretów, medali, projektów monet.

65. rocznica śmierci

16 V 1657 Zmarł śmiercią męczeńską w Janowie Poleskim **św. ANDRZEJ BOBOLA** (ur. w Strachocinie k. Sanoka 30 XI 1591), święty Kościoła katolickiego, jezuita, męczennik, kaznodzieja, misjonarz, absolwent i wykładowca Akademii Wileńskiej, duszpasterz na ziemiach wschodniej Rzeczypospolitej, kanonizowany w 1938 r. przez papieża Piusa XI, patron Metropolii Warszawskiej, zamordowany przez Kozaków.

360. rocznica śmierci

CZERWIEC

4 VI 1942 Zmarł w Warszawie **KAZIMIERZ KL ING** (ur. w Przemyślu 29 VIII 1885), współorganizator przemysłu chemicznego, twórca polskiej szkoły analityków i metodyków badań ropy naftowej i gazu ziemnego, profesor Akademii Rolniczej w Dublanach oraz Uniwersytetu Lwowskiego, redaktor naczelny pisma „Przemysł Chemiczny”, ceniony wynalazca m.in. aparatów pomiarowych, piknometrów, densoskopów, inicjator badań nad syntezą sztucznego kauczuku i chlorowaniem metanu, założyciel Polskiego Towarzystwa Chemicznego, członek Lwowskiego Towarzystwa Naukowego, dyrektor Chemicznego Instytutu Badawczego w Warszawie.

75. rocznica śmierci

13 VI 1872 Urodził się w Rudnikach k. Mościsk **JAN SZCZEPANIK** (zm. w Tarnowie 18 VI 1926), wynalazca i konstruktor w dziedzinie barwnej fotografii i filmu, wynalazca urządzenia do mechanicznego tkania gobelinów, wynalazca telewizji (teletroskopu), wynalazca materiału kuloochronnego i samoczynnego regulatora ciągu kominowego, konstruktor wielkich sterowców, samolotów z ruchomymi skrzydłami, patron jednej z ulic w Krośnie.

145. rocznica urodzin

22 VI 1897 Urodził się w Jaśle **HENRYK DOBRZAŃSKI**, pseud. „Hubal” (zginął w Anielinie k. Tomaszowa Mazowieckiego 30 IV 1940), reprezentant Polski w jeździectwie, olimpijczyk, oficer WP, uczestnik kampanii 1919 i 1920 r. jako dowódca plutonu a następnie szwadronu, dowódca szwadronu 20. Pułku Ułanów w Rzeszowie, po kampanii wrześniowej dowódca oddziału partyzanckiego na Kielecczyźnie (hubalczycy), nieznane jest miejsce jego pochówku.

120. rocznica urodzin

LIPIEC

12 VII 1952 Zmarła w Krakowie **MICHALINA KAMIŁA MARIJA JANOSZANKA** (ur. w Rzeszowie 29 IX 1889), malarka, literatka, działaczka oświatowa i społeczna, absolwentka kursów rysunku i malarstwa u L. Wyczółkowskiego, J. Malczewskiego w Krakowie, studentka Akademii Sztuk Pięknych w Wiedniu, działaczka Towarzystwa Pań Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo, Związku Młodzieży Przemysłowej i Rękodzielniczej, Związku Strzeleckiego, Sodalicii Mariańskiej i in., autorka obrazów ołtarzowych w kościołach krakowskich (m.in. św. Teresa od Dzieciątka Jezus w kościele św. Anny), autorka portretów (m.in. ks. Zimmermana dla Uniwersytetu Stefana Batorego i Uniwersytetu Jagiellońskiego, obrazu św. Jadwigi Królowej), autorka zbiorów nowel *Nowele franciszkańskie*, esejów *Listy do turonia*, poezji *Szept głazów*, *Święto życia*.

65. rocznica śmierci

13 VII 1842 Urodził się w Pruchniku k. Jarosławia **BRONISŁAW MARKIEWICZ** (zm. w Miejscu Piastowym 21 I 1912), ksiądz katolicki, działacz społeczny, pedagog, wychowawca młodzieży, założyciel zakładu wychowawczego dla ubogiej młodzieży w Miejscu Piastowym, filii zakładu w Pawlikowicach oraz Towarzystwa Powściągliwość i praca zajmującego się wychowaniem sierot.

175. rocznica urodzin

105. rocznica śmierci

19 VII 1867 Urodził się w Rzeszowie **ROMAN HENRYK RENCKI** (rozstrzelany przez hitlerowców we Lwowie 4 VII 1941), lekarz, specjalista hematolog, profesor uniwersytetów we Krakowie i Lwowie, filantrop i społecznik, założyciel szpitalnych oddziałów gruźliczych i sanatoriów przeciwgruźliczych, fundator budowy nowoczesnego domu zdrojowego i kościoła w uzdrowisku w Morszynie pod Lwowem, fundator stypendiów dla zdolnej młodzieży uczącej się i studiującej, zginął w głośnej egzekucji profesorów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

150. rocznica urodzin

23 VII 1842 Urodził się w Przemyślu **HENRYK JOR DAN** (zm. w Krakowie 18 V 1907), lekarz ginekolog i położnik, działacz społeczny, pionier wychowania fizycznego w Polsce, profesor Uniwersytetu

Jagiellońskiego, w 1888 r. założył w Krakowie pierwszy w Polsce, jeden z pierwszych w Europie, publiczny ogród gier i zabaw ruchowych dla dzieci i młodzieży (ogród jordanowski), inicjator wprowadzenia do szkół obowiązkowych lekcji gimnastyki oraz lekarzy szkolnych.

175. rocznica urodzin

110. rocznica śmierci

26 VII 1972 Zmarł we Francji **FRANCISZEK PR OCHASKA** (ur. 27 VI 1891), artysta malarz, grafik, dyplomata we Francji, ofiarodawca własnych prac oraz zgromadzonych kolekcji malarstwa, grafiki i rzeźby dla Muzeum Historycznego w Sanoku, zajmował się typografią, wydając książki we własnej drukarni.

45. rocznica śmierci

SIERPIEŃ

6 VIII 1947 Zmarła w Żarnowcu k. Jedlicza **WANDA S IEMASZKOWA** z Sierpińskich (ur. 30 XII 1867 w Lipowej k. Kobrynia, aktorka scen polskich, reżyser teatralny, pedagog, występowała w teatrach krakowskich, warszawskich i lwowskich, znana z ról w repertuarze romantycznym i modernistycznym (m.in. rola Judyty w *Księdzu Marku* J. Słowackiego), w dramatach H. Ibsena, S. Wyspiańskiego (rola Panny Młodej w *Weselu*), dyrektor Teatru Popularnego im. W. Bogusławskiego w Poznaniu, dyrektor, kierownik artystyczny i literacki oraz aktorka Teatru Ziemi Rzeszowskiej, później Teatru im. Wandy Siemaszkowej.

70. rocznica śmierci

150. rocznica urodzin

11 VIII 1987 Zmarł **STANISŁAW MARCZAK-OBORSKI** (ur. się 26 XII 1921 w Dzikowie k. Tarnobrzega), poeta, teatrolog, tłumacz, autor studiów i monografii o teatrze, m.in. *Teatr czasów wojny*.

30. rocznica śmierci

11 VIII 1957 Zmarł w Zakopanem **RUDOLF STEFAN WEIGEL** (ur. w Preszowie na Morawach 2 IX 1883), wybitny uczony, zoolog i bakteriolog, uczeń jasielskiego gimnazjum, profesor uniwersytetów we Lwowie i Krakowie, członek PAU, członek Belgijskiej Królewskiej Akademii Nauk, honorowy członek Nowojorskiej Akademii Nauk, twórca pierwszej skutecznej szczepionki przeciw tyfusowi plamistemu, jego imię nosi Zespół Szkół Medycznych w Jaśle.

60. rocznica śmierci

17 VIII 1907 Urodził się w Przeworsku **ZYGMUNT MYCIELSKI** (zm. 5 VIII 1987 w Warszawie), kompozytor i publicysta muzyczny, redaktor „Ruchu Muzycznego”, twórca baletów *Zabawa w Lipinach*, symfonii, utworów kameralnych, wokalnie-instrumentalnych *Psalm XII*, pieśni, także autor esejów i felietonów muzycznych *Notatki o muzyce i muzykach*.

110. rocznica urodzin

30. rocznica śmierci

22 VIII 1832 Zmarł w Krakowie **WOJCIECH JERZY BODUSZYŃSKI** (ur. 22 IV 1768 w Rzeszowie), lekarz, profesor, wychowanek rzeszowskiego kolegium, jeden z pierwszych lekarzy wywodzących się z Rzeszowa, którzy swoimi pracami wpisali się w dzieje polskiej medycyny, jako pierwszy stosował szczepienia przeciwko ospie (od 1801), profesor przy katedrze kliniki lekarskiej, medycyny wewnętrznej, sądowej i historii medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

185. rocznica śmierci

WRZESIEŃ

5 IX 1897 Urodził się w Pstrągowej k. Rzeszowa **KAZIMIERZ WINCENTY IRANEK-OSMECKI**, pseud. Antoni, Heller i in. (zm. 23 V 1984 w Londynie), pułkownik, w 1943 r. szef Kwatermistrzowskiego Oddziału IV, a w 1944 Oddziału II (Informacyjno-Wywiadowczego) KG AK, współredaktor wydawnictwa źródłowego *Armia Krajowa w dokumentach*, jego imię nosi jedna z ulic w Rzeszowie.

120. rocznica urodzin

14 IX 1877 Urodził się w Małej k. Ropczyc **TADEUSZ SINKO** (zm. 22 VII 1966 w Krakowie), filolog klasyczny i historyk literatury polskiej, profesor Uniwersytetu Lwowskiego i UJ, członek Akademii Umiejętności i PAN, twórca krakowskiej szkoły filologicznej, badacz kultury helleńskiej i twórczości pisarzy antycznych oraz polsko-łacińskich, autor m.in. *Literatury greckiej, Hellenizmu Juliusza Słowackiego, Mickiewicza i antyku*.

140. rocznica urodzin

22 IX 1982 Zmarł w Żabnie **STANISŁAW STEFAN GĘBAŁA** (ur. w Żabnie k. Radomyśla 27 VII 1911), prozaik, publicysta, działacz ruchu ludowego, niewidomy od 1941 r., żołnierz Armii Ludowej, autor m.in. powieści *Comber*.

35. rocznica śmierci

PAŹDZIERNIK

12 X 1892 Urodziła się w Brzozowie **JADWIGA PIE CUCH** (zm. 13 IX 1984), nauczycielka w Bliznem, Brzozowie, Jasionowie, pionierka w zakresie prac pozalekcyjnych, organizatorka wycieczek oraz kolonii letniej dla uczniów z biednych rodzin, założycielka skautingu, inspiratorka życia kulturalnego na wsi, pomysłodawczyni kursów kroju i szycia, gotowania, pieczenia itp., w latach okupacji udzielała schronienia i pomagała matkom z małymi dziećmi.

125. rocznica urodzin

12 X 1942 Zmarł w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu **bl. ROMAN SITKO** (ur. w Czarnej k. Sędziszowa 30 III 1880), błogosławiony Kościoła katolickiego, absolwent rzeszowskiego gimnazjum i Seminarium Duchownego w Tarnowie, kapłan diecezji tarnowskiej, teolog, duszpasterz, wychowawca, kanclerz Kurii Diecezjalnej, rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Tarnowie, szambelan papieski, kawaler Orderu „Polonia Restituta”, więziony przez gestapo w Krakowie, Tarnowie i Oświęcimiu, gdzie zginął śmiercią męczeńską, beatyfikowany w 1999 r. przez papieża Jana Pawła II.
75. rocznica śmierci

18 X 1922 Urodził się w Oleszycach k. Lubaczowa **OLGIERD TERL ECKI** (zm. 31 XII 1986 w Krakowie), pisarz, publicysta, w czasie II wojny światowej żołnierz II Korpusu Polskiego, autor trylogii wojennej *Polskie drogi*, cyklu *Tryptyk włoski*, także autor powieści psychologiczno-obyczajowych, opowiadań, esejów historyczno-biograficznych o W. Sikorskim, J. Becku.
95. rocznica urodzin

28 X 1917 Zmarł w Krakowie **ADAM FED OROWICZ** (ur. 1854), ziemianin, właściciel Krzczowic w pow. przeworskim, jako starosta rzeszowski dbał o poprawę komunikacji, zaopatrzenie osiedli w wodę i o rozwój szkolnictwa, po wybuchu I wojny światowej komisarz twierdzy Kraków, pomagał ludności cywilnej dotkniętej okropnościami wojny, której sam padł ofiarą, umierając podczas epidemii czerwonki, od 1896 r. Honorowy Obywatel Rzeszowa.
100. rocznica śmierci

28 X 1877 Urodził się w Sanoku **BRONISŁAW FILIPCZAK** (zm. 25 VIII 1973), miłośnik i twórca amatorskich chórów, orkiestr i teatrów, założyciel i dyrygent wielu zespołów artystycznych, m. in. w Lesku, Baligrodzie, Brzozowie, Dubiecku, Tarnopolu, Sanoku, Zarszynie, Zagórzcu, kompozytor ok. 150 pieśni świeckich i religijnych oraz łemkowskich, dokumentalista i archiwista życia muzycznego regionu, kolekcjoner fotografii, pamiętników z zebrań, zjazdów, zlotów, które w całości przekazał Archiwum Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie.
140. rocznica urodzin

LISTOPAD

XI 1517 Zmarł w Starym Sączu **PAWEŁ z KROSNA** (ur. w Krośnie ok. 1470), poeta polsko-łaciński, humanista, twórca liryków, elegii, epigramów, utworów religijnych i panegiryków na kształt dzieł starożytnych, przebywając w Krośnie interesował się sprawami rozwoju miasta, szkołą parafialną, będąc profesorem i wychowawcą na Uniwersytecie Krakowskim przykładał ogromną wagę do krzewienia kultury humanistycznej, wydawał świeckie książki, często nakładem własnym, stworzył podstawy rozwoju piśmiennictwa klasycznego w XVI w., jego imię nosi jedna z ulic starego miasta w Krośnie.
500. rocznica śmierci

3 XI 1852 Urodził się w Jaśle **SEWERYN BIESZCZAD** (zm. w Krośnie 17 VI 1923), artysta malarz, student krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych pod kier. J. Matejki, założyciel teatru amatorskiego i działacz Stowarzyszenia Artystycznego Sztuka w Krośnie, twórca portretów, scen rodzajowych, malarz krośnieńskiej architektury i krajobrazu.

165. rocznica urodzin

4 XI 1772 Urodził się w Dukli **FRANCISZEK KSAWERY CHRISTIANI** (zm. w Warszawie 7 VI 1842), pionier budowy bitych dróg, członek Towarzystwa naukowego w Krakowie, kolekcjoner minerałów, miłośnik przyrody, Dyrektor Jeneralny Dróg i Mostów Królestwa Polskiego w Warszawie, jako Dyrektor Dyrekcji Komunikacji inicjator powstania ponad 2 tys. km dróg na terenie Królestwa, czynił starania o utworzenie Instytutu Politechnicznego w Warszawie, członek Towarzystwa Naukowego w Krakowie i Towarzystwa Naukowego Uniwersytetu i Akademii Medyko-Chirurgicznej w Wilnie.

245. rocznica urodzin

175. rocznica śmierci

7 XI 1837 Urodził się w Dzikowie, rodowej posiadłości Tarnowskich **STANISŁAW TARNOWSKI** (zm. w Krakowie 21 XII 1917), historyk literatury, krytyk literacki, publicysta, profesor i rektor UJ, prezes Akademii Umiejętności, autor monografii i studiów o literaturze XVI i XIX w., m.in. *Komedie Aleksandra Fredry, Henryk Rzewuski, Pisarze polityczni XVI wieku.*

180. rocznica urodzin

100. rocznica śmierci

GRUDZIEŃ

21 XII 1867 Urodził się Jabłonicy Polskiej k. Brzozowa **JAN STAPIŃSKI** (zm. w Krośnie 17 II 1946), działacz ruchu ludowego, publicysta, sekretarz Stronnictwa Ludowego, organizator wieców chłopskich, poseł powiatu krośnieńskiego do parlamentu, założyciel Związku a następnie Stronnictwa Chłopskiego, jego imię nosi jedna z ulic w Krośnie.

150. rocznica urodzin

26 XII 1957 Zmarł w Krakowie **ARTUR MAŁA WSKI** (ur. w Przemyślu 4 VIII 1904), kompozytor, dyrygent, skrzypek, dyrygent i kierownik teatru muzycznego w Włodzimierzu Wołyńskim, profesor kompozycji i dyrygentury w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Krakowie oraz w Katowicach, jego uczniami byli m.in. B. Schaeffer, K. Penderecki, twórca m.in. Wariacji symfonicznych, Etiud symfonicznych na fortepian i orkiestrę, muzyki kameralnej, teatralnej i filmowej, jego imię nosi Filharmonia Podkarpacka w Rzeszowie.

60. rocznica śmierci

Bibliografia

1. Almanach podkarpacki 2000, pod red. J. Szkutnika i J. Świebody, Rzeszów 1999.
2. Antosik Wojciech, Słownik wiedzy o kulturze, Warszawa, cop. 2009.
3. Artyści Polski południowo-wschodniej: 1950-2000, pod red. J. Nowaka, P. Rędziniaka, Rzeszów ; Jarosław 1999.
4. Balicka G.: Patroni przemyskich ulic, Przemyśl 1999.
5. Carrasat P. F. R., Marcadé I.: Style i kierunki w malarstwie, Warszawa 1999.
6. Choińska-Mika J., Dziegielewska J., Maciszewski J.: Encyklopedyczny słownik historii Polski, Warszawa 1999.
7. Czarnota M.: Patroni przyszłych rzeszowskich ulic, Rzeszów 2006.
8. Dawni pisarze polscy od początków piśmiennictwa do Młodej Polski. Przewodnik biograficzny i biobibliograficzny. T. 1-5, Warszawa 2000.
9. Encyklopedia PWN w trzech tomach. T. 1-3, zesp. encyklopedii Dyczkowski A. [i in.], Warszawa 2001.
10. Encyklopedia Rzeszowa, Rzeszów 2004.
11. Epoki i kierunki w kulturze: sztuka, literatura, muzyka, teatr i film [red. nac. Encyklopedii PWN B. Kaczorowski], Warszawa 2008.
12. Fudala E., Helwin W.: Historia Starego Cmentarza w Rzeszowie..., Rzeszów 2009.
13. Gacek J.: Honorowi obywatele miasta Rzeszowa, Rzeszów 1998.
14. Gazda G.: Słownik europejskich kierunków i grup literackich XX wieku, Warszawa 2009.
15. Górny G.: Leksykon literackich laureatów Nagrody Nobla, Kraków 1993.
16. Helwin W.: Stary Cmentarz w Rzeszowie 1792-1909, Rzeszów 2002.
17. Helwin W. i in.: Historia Cmentarza Komunalnego Pobitno w Rzeszowie..., Rzeszów 2010.
18. Kanik J.: Nasza galeria zasłużonych. Cz.1, Rzeszów 2007.
19. Kanik J.: Sylwetki rzeszowian, Rzeszów 2009.
20. Kanik J., Małek R., Rusznica S.: Sylwetki rzeszowian. Cz.2, Rzeszów 2011.
21. Leksykon malarstwa od A do Z, pod red. S. Gibkiej, Warszawa 1992.
22. Leksykon muzyki od A do Z, pod red. S. Gibkiej, Warszawa 1995.
23. Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny PWN, Warszawa 2000.
24. Literatura polska. Encyklopedia PWN, Warszawa 2007.
25. Literatura świata. Encyklopedia PWN, Warszawa 2006.
26. Malarstwo Polski Południowo-Wschodniej 1900-1980, Rzeszów 1982.
27. Muzyka: kompozytorzy i wykonawcy, prądy i kierunki, dzieła [red. nac. Encyklopedii PWN B. Kaczorowski], Warszawa 2007.
28. Nowa encyklopedia powszechna PWN. T. 1-8, zesp. red. W. Baturo i in., Warszawa 2004.
29. O patronach rzeszowskich ulic, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Rzeszów 1994.
30. Pietrzek W.: Wybitni ludzie Podkarpacia, Krosno 1988.
31. Pietrzek W.: Znane i nieznane kobiety Podkarpacia, Krosno 1995.
32. Potocki A.: Słownik biograficzny Żydów z Podkarpackiego, Rzeszów 2010.
33. Ruszel K.: Leksykon kultury ludowej w Rzeszowskim, Rzeszów 2004.
34. Simmons J.: 100 najwybitniejszych uczonych wszechczasów, Warszawa 1997.
35. Słabczyński T.: Encyklopedia odkryć i odkrywców, Warszawa 2004.

36. Słownik historyków polskich, oprac. red. Rosińska-Jackl M., Warszawa 1994.
37. Słownik pisarzy polskich, pod. red. E. Zarych, Kraków cop. 2008.
38. Słownik pisarzy rosyjskich, pod red. F. Nieuważnego, Warszawa 1994.
39. Słownik pisarzy świata, pod red. J. Maślanki, Kraków cop. 2008.
40. Słownik sztuki [K. Gabryś-Cichacz i in.], Kraków, cop. 2008.
41. Stanisław T.: Wybitne postacie Rzeszowszczyzny, Rzeszów 1984.
42. Śródka A.: Uczni polscy XIX-XX stulecia. T. 1-5, Warszawa 1995.
43. Świstak Z.: Słownik biograficzny znanych postaci Jasła i regionu, Tuchów 1998.
44. Świstak Z.: Słownik biograficzny znanych postaci Jasła i regionu. Suplement, Tuchów 2000.
45. Ta Ziemia była Ich Domem, pod red. W. Chmury, Ropczyce 2006.
46. Współcześni polscy pisarze i badacze literatury. Słownik biobibliograficzny. T. 1-9, pod red. J. Czachowskiej i A. Szałagan, Warszawa 1997.
47. Zając E.: Obywatele Honorowi Królewskiego Wolnego Miasta Sanoka, Sanok 2002.

Wykorzystane źródła elektroniczne, bazy danych

- „Krośnieńska Baza Informacji Regionalnej. Twórcy związani z regionem”:
<http://kbir.krosno.pl/tworcy.php>,
- „Obchody 350-lecia gimnazjum i liceum im. Ks. St. Konarskiego. Leksykon wybitnych nauczycieli i wychowanków”:
<http://www.rzeszow.pl/mieszkancy/>,
- www.franciszkanie.pl,
- „Regionalny Informator Osobowy”:
http://serwisy.wimbp.rzeszow.pl/sl_1.html,
- „Twórcy”:
<http://www.biblioteka.sanok.pl/www/index.html>,
- „Patroni Przemyskich ulic”:
www.biblioteka.przemysl.pl/wydawnictwa/patroni/patroni/patroni%20start.htm
- „Tekstowa Kartoteka Osobowa Przemysłań”:
<http://www.lasko.webd.pl/tkop/>
- <http://www.sejm.gov.pl>,
- <http://www.unesco.pl/>